

**EL POU
DE LA
GALLINA** Núm. 389
elpou.cat | 4€ | setembre 2022

**REVISTA MANRESANA
D'INFORMACIÓ I OPINIÓ**

MIG SEGLE D'ÒMNIUM A MANRESA

L'entrevista a
Montserrat Riu,
ceramista

如果你不明白， 你需要我们

Si no ens entens,
ens necessites

**Estudia idiomes
a la Universitat**

**Anglès
Alemany
Rus
Xinès
Japonès**

A partir de
16 anys

SERVEI D'IDIOMES

UMANRESA | UVIC·UCC

idiomes@umanresa.cat · 93 877 41 79

umanresa.cat

La dicotomia d'Òmnium

La delegació a Manresa d'Òmnium Cultural va forjar-se una dècada després de la fundació de l'entitat que, tot i estar encapçalada per prohoms catalans d'ordre, pel sol fet d'erigir-se com a espinguet de la llengua i la cultura del país, des dels inicis va estar sota sospita. Perquè la negror i la misèria de la postguerra havia encetat una etapa de persecucions i censures destinades a anorrear el català com a llengua de cultura, ensenyament i ús corrent. Tot plegat malgrat que, a diferència d'ara, bona part de la ciutadania, en ciutats com Manresa, feia servir el català en un 95% de les converses quotidianes, encara que n'estigués prohibida l'oficialitat. Els iniciadors d'Òmnium també van esmerçar recursos en la vertebració de premis literaris per recol·locar el català en la primera divisió de les llengües romàniques. Un paper similar es va jugar en el reforç de les manifestacions d'identitat i nacionalitat del país que el règim relegava a escorrialles folklòriques per, precisament, marcar la mínima diversitat entre els pobles de l'Espanya *grande y libre*. Per això, el panorama dels voluntaris d'Òmnium a la Catalunya Central suposava, d'entrada, nedar a contracorrent. De seguida, però, van saber teixir complicitats amb els seguidors de l'ideari republicà o noucentista –vertebradors, al seu dia, de l'acadèmia de la llengua o del model i les xarxes educatives–, així com amb una part del moviment antifranquista que, si bé, en termes actuals, no era independentista, sí que maldava –com aquells impulsors de les Bases de Manresa– per marcar un tret diferencial, viu i prestigiós per al país.

El coneixement oral i escrit del català, precisament, va ser un dels primers cavalls de batalla enmig d'una nova generació de postguerra que, tot i fer anar un català oral de pedra picada, en desconeixien del tot la regla escrita i les prestigioses obres literàries des de feia segles. Subratllar la relació entre llengua i identitat, vet-ho aquí. I d'aquest lligam entendre i apuntalar la germinació de manifestacions culturals arreu dels Països Catalans. Amb l'arribada de les eleccions democràtiques, i passat el període de reconstrucció nacional dels vuitanta i els noranta, el posicionament d'Òmnium respecte de la política del país cada cop va esdevenir més complicat. Des de l'aprovació del nou Estatut –impugnat i ribotat pel Tribunal Constitucional Espanyol el 2010– la regressió en matèria cultural, identitària, lingüística i, en darrer terme, sobirana, va situar Òmnium en una cruïlla. Va apostar per una via de significació política pilotada, inicialment, per Muriel Casals i encarnada, en primera persona, per l'empresonament del seu successor a la presidència, Jordi Cuixart. Un camí que va elevar el nombre de socis a màxims històrics a totes les delegacions. Ara bé, un cop reprimint el fervor independentista de l'1-0 del 2017, l'excés de politització es mostra com una arma de doble tall per al futur d'Òmnium. Els últims a fer-se socis esperen que continuï sent una palanca irredimible que acceleri el moviment independentista. Per d'altres –sense bandejar la significació política–, cal apel·lar, més que mai, a la missió fundacional i abordar aspectes tan cabdals com l'emergència lingüística o la vertebració de l'entitat, sense exclusions, fins a l'últim racó del territori. Vet aquí la dicotomia d'Òmnium.

El Passeig de Manresa, a debat al Casino

El dia 6 de juliol de juny es va fer una taula rodona, dins del cicle Temes del Pou, a la Sala d'Actes del Casino, sobre *Cent anys d'un Passeig per a tothom*, amb la intervenció del biòleg Jordi Badia i el geògraf i historiador Francesc Comas. Durant l'acte, moderat per l'autor del reportatge, Ramon Fontdevila, es va presentar la revista d'estiu, que dedicava el tema central a la història i la realitat actual del popular passeig de Pere III.

Parada ignasiana

En el marc de festes de Sant Ignasi, el dia 29 de juliol es va fer la Fira Mercat a la plaça Major i els carrers de Sant Miquel i Sobrerroca, amb comerç de proximitat, artesanía, brocanters i roba. I la revista **El Pou de la gallina** també hi va ser present, amb parada davant del nou local de la publicació. Al llarg del dia i fins que el temps ho va permetre, la parada va acollir lectors i curiosos, i també la visita de les autoritats municipals.

Ens ha deixat Tomàs Dalmau

El dia 1 de setembre, a l'hora de tancar aquesta edició, ens arribava la notícia de la mort als 102 anys de Tomàs Dalmau Colom, nascut el juny del 1920 i un dels darrers manresans mobilitzats amb la llei del biberó. En l'entrevista que li vam fer per al reportatge *75 anys de l'ocupació franquista* (**El Pou**, febrer 2014), ens explicava que tenia disset anys quan amb altres

manresans els van dur a Barcelona i Igualada, fins que els van fer uns pocs dies d'instrucció a Ponts i Guissona. Els van afegir a una columna que anava cap a Organyà i Boixos, on hi havia el front. «Ens hi vam trobar de sobte. No sabíem si eren dels nostres o dels altres», ens explicava. A la muntanya de Sant Corneli els van acorralar i els van dir «Bienvenidos seais a la España de Franco». Se'ls van endur presoners cap a Tardienta, Bilbao i Santoña, on els van demanar qui es volia apuntar per a un intercanvi de presoners; «en realitat ens volien passar per la pedra, però érem massa colla». Els van dur a Miranda de Ebro, d'on sortien batallons de treballadors, van separar els de l'intercanvi de presoners i els van dur a Mallorca, atapeïts a la bodega del vaixell. «Vam estar un any i mig al camp de So Na Moixa. Érem quinze de Manresa i ens vam organitzar». El juny del 1940 van començar a alliberar presos amb avals, però els de l'intercanvi van ser dels darrers. Encara hauria hagut de fer el servei militar, però ell se'n va lliurar perquè malauradament va morir el seu pare. Dalmau, que després es casaria amb Margarida Marcet, recordava també amb emoció el seu germà Jesús, mort al camp d'extermini de Gusen.

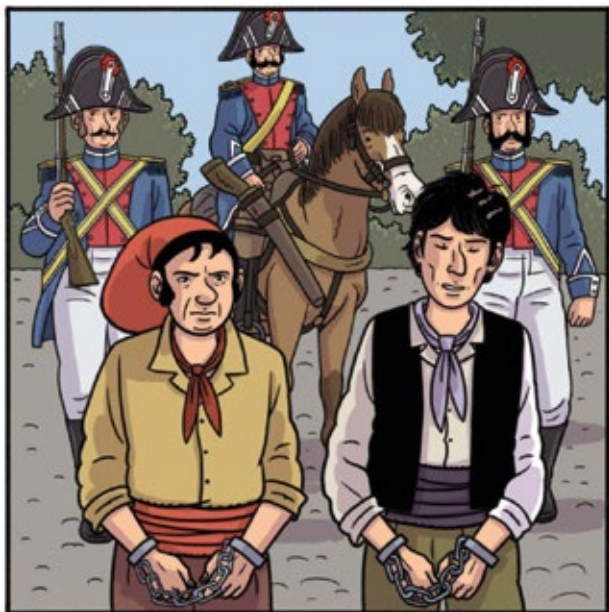

Vilamala publica l'Auca de les Degollades

El treball més recent de Joan Vilamala, fet amb la col·laboració de l'il·lustrador Isaac Bosch, també col·laborador de la revista, és *L'Auca de les Degollades de Folgueroles*, una història familiar i universal. El crim, que mereix ser més conegut i que va ser un cas flagrant de violència masclista, va ser un dels més importants del segle XIX, es van compondre diversos romanços sobre el fet i fins i tot la premsa internacional se'n va fer ressò.

Maria Picassó guanya un altre trofeu internacional

La il·lustradora Maria Picassó, col·laboradora habitual d'aquesta revista, va rebre el dia 29 d'agost el trofeu de plata al World Humor Awards, un premi internacional d'humor gràfic i caricatura que se celebra en el que es coneix com *Mondo Piccolo*, de Giovanni Guareschi, a la regió italiana d'Emília-Romanya. La participació era per invitació i

aquest any hi van convidar 69 caricaturistes. Maria Picassó va guanyar el trofeu amb una caricatura de Lady Gaga.

Gubianas obté diversos premis amb els seus cartells

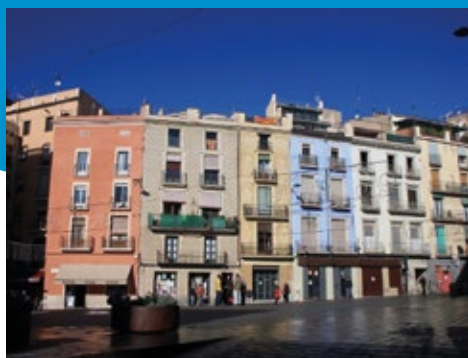
I l'il·lustrador Jaume Gubianas ha guanyat aquest estiu diversos concursos de cartells, un tema en què combina el disseny gràfic i la il·lustració i que li agrada molt de fer. El més destacat ha estat el de la Festa Major del barri de Sants de Barcelona celebrada el mes d'agost, però han estat premiats el Cartell de Moros i Cristians de Paterna (València), el de les Festes de San Bartolomé a Elgoibar (Guipúscoa) i darrerament el de les Festes de Medina de Pomar (Burgos). Altres cartells, aquests fets per encàrrec, han estat el de la Festa Major de Navàs, de l'Ametlla de Merola (una col·laboració desinteressada ja que hi té arrels familiars) i el de l'associació d'Amics dels Gegants del Pi, de cara a les Festes de la Mercè.

caçats a la xarxa

20 d'agost. Front Nacional de Catalunya @FNCatalunya

NOU DOCUMENT DEL FNC 'HABITATGE I URBANISME': Les rendes baixes són les més perjudicades per les polítiques del govern de la Generalitat, Ada Colau i molts altres batlles. La Seguretat Jurídica és clau per a augmentar l'oferta del mercat de lloguer.

La ressenya, en aquest cas, no és pas per ressaltar la publicació del Front Nacional de Catalunya –en expansió, també a Manresa, i del qual ni publiquem l'enllaç–, sinó l'elecció, casual o no, de la fotografia per il·lustrar les reivindicacions en habitatge crítiques amb el govern i els municipis. La Plaça Major de Manresa, als volts de Nadal, això sí.

La importància de les biblioteques escolars

Més de la meitat dels centres educatius de Catalunya no disposen de biblioteca escolar, malgrat que així ho disposa la llei. Preguntat sobre aquest tema, el senyor González-Cambray respon que es garantirà la lectura i se'n fomentarà l'hàbit, especialment des de les biblioteques d'aula i de passadís.

En el vídeo al qual m'estic referint, se'l veu fent un exercici d'improvisació en parlar sobre quelcom que desconeix. Potser li convindria, per començar a prendre contacte amb el tema, visionar un petit reportatge que s'ha fet des del Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya i que està en obert a YouTube, en el qual es reivin-

dica i es posa de manifest que les biblioteques escolars no són només un lloc amb llibres, sinó que es tracta d'espais vius, on passen coses, i que compten –o haurien de comptar– amb la figura de professionals amb moltes hores de dedicació, que vetllen perquè aquest sigui un espai treballat i obert a tota la comunitat educativa.

Relacionar el concepte *biblioteca* amb només *lectura* denota que el conseller fa temps que no en trepitja cap. Les biblioteques escolars, concretament, són una peça clau en els centres de primària i secundària on, a més del foment de la lectura, es treballa l'alfabetització mediàtica i informacional; s'acompanya l'alumnat en la seva vida acadèmica, des dels petits projectes fins al treball de recerca de batxillerat; es dona suport i es col·labora amb el professorat elaborant i cercant tot tipus de ma-

terials; i on tenen cabuda les famílies.

És una porta oberta a la cultura i a la informació, que esdevé especialment important quan, a més, el centre és d'alta complexitat i molts alumnes no tenen ni un ordinador a casa. I està més que demostrat que, amb una biblioteca escolar activa, l'alumnat obté millors resultats acadèmics. Des de les biblioteques escolars s'està treballant per formar ciutadans crítics i autònoms en un món massa informat. Ara bé, calen recursos. No pot ser que recaigui sobre la bona voluntat de les AMPA i les AFA el fet d'haver d'assumir la contractació d'una persona responsable de la biblioteca.

Si de debò es vol garantir una bona formació, comencem per aquí.

Sarai Ruiz

fa 25 anys

Institucions i voluntaris treballaven contra la pobresa

El número d'octubre de 1997 de la revista publicava el reportatge central *El Quart Món també viu a Manresa*, de Lluïsa Font i Carles Claret, que abordava la situació precària en diversos àmbits ciutadans, com ara l'habitatge i les condicions dels llogaters, les dificultats dels joves o els problemes en el món de la immigració. Les Nacions Unides havien declarat un decenni per a l'Erradicació de la Pobresa (1997-2006) i els autors parlaven de la situació amb el voluntariat de Creu Roja (Rosa de Paz), Càritas Interparroquial (Carme Garcia i Lluís Alegre) i Justícia i Pau (Miquel Ginestà, Domènec Cucurella i M. Alba Oliveras).

El Correfoc acabava sota pla pluja

El dia 1 de setembre, el Correfoc de cloenda de la Festa Major s'acabava a mig aire a causa d'un xàfec, que va caure a la meitat del recorregut. El dia 13, amb una columna de cotxes amb torxes arribava el Correllengua a la plaça de Crist Rei per reivindicar l'ús del català arreu (presidia l'acte un globus inflat amb la figura de Felip V cap per avall). El dia 19, es liberalitzava el mercat funerari, monopolitzat fins llavors per Fontal, amb l'obertura de la Funerària del Bages a la Pujada Roja. Les havaneres tornaven al parc de l'Agulla el dia 20, i el dia 27 centenars de persones responien a la crida del Centre Excursionista Montserrat i il·luminaven 75 agulles de Montserrat en el 75è aniversari de l'entitat.

2022 efemèrides industrials

Aquest 2022 és un any d'efemèrides importants per a Manresa. Es commemoren els 500 anys de la vinguda d'Ignasi de Loiola, els 700 del contracte de Berenguer de Montagut per construir la Seu, etc. Però també hi ha dues efemèrides relacionades amb el patrimoni industrial. Són dues dates molt importants del nostre patrimoni industrial. El 1922 es va començar a construir la Fàbrica Nova de Bertrand i Serra, que es va inaugurar quatre anys més tard. Les visites guiades que s'han fet aquest any han fet redescobrir a molts manresans el gran interès que té aquesta fàbrica des de molts punts de vista. Però el més engrescador és el projecte de convertir-la en un gran centre de coneixement i de tècnica, vinculat a la Universitat Politècnica de Catalunya. La nova fàbrica es va començar a construir el 1922, segons el projecte de Salvador Vinyals Sabaté. La grandiosa Fàbrica Nova es va inaugurar el 1926. Aquest edifici industrial és l'únic que queda dels 23 edificis que hi havia dins el recinte industrial de l'empresa Bertrand Serra al Remei de Manresa. Avui dia, malgrat els anys d'abandó i les destruccions sofertes, encara impressiona per la grandiositat.

Aquest any fa 200 anys que la Fàbrica dels Panyos de Manresa va començar a fabricar panyos, teixits de llana fina. I aquesta és l'altra efemèride important del nostre patrimoni industrial. A l'Arxiu Comarcal del Bages, al lligall

384, hi ha un document que sense cap dubte demostra que l'activitat de la nova Fàbrica de Pau Miralda i Companyia va començar el 15 de setembre de 1822. El títol del document és clar i ens documenta el començament de l'activitat fabril a la nova fàbrica acabada de construir. «Precios de los paños de la fábrica de D. Pablo Miralda y Compañía de Manresa establecidos en 15 Setiembre de 1822». A continuació detalla els preus del diversos tipus de teixits de llana o panyos fabricats.

Cal dir que aquests preus no van canviar almenys durant sis anys. El 1828 l'Ajuntament respon a un qüestionari de la Reial Junta de Comerç de Catalunya dient que a la ciutat no hi ha altra fàbrica de panyos que la de Pau Miralda i detalla els preus dels panyos, que són els mateixos preus del document de 15 de setembre de 1822.

Manresa té la sort de tenir dues fàbriques que són joies del patrimoni industrial. Es porten cent anys de diferència i això les fa molt diferents i alhora totes dues tenen un alt valor patrimonial. La Fàbrica dels Panyos, la més antiga d'Espanya, i la Fàbrica Nova, la més gran de Catalunya. Sortosament, la Fàbrica Nova ja té un projecte amb la Universitat Politècnica de Catalunya. Però la Fàbrica dels Panyos fa 22 anys que espera la seva restauració, per recuperar el seu esplendor industrial i lluir com un gran patrimoni de Manresa.

Jaume Serra i Carné

	Primera a 36" m	Segunda a 32" m	Tercera a 30" m
Negro y Blanco	48	18 1/2	26
Azul Turquí, Verde, Oro y Carmesí	56	21 1/2	30
Azul Claro	55	19 1/2	29
Castoreo, Pelos, etc.	58	22 1/2	30
Mojados	57	21 1/2	28

	Primera a 26" m	Segunda a 24" m	Tercera a 22" m
Negro y Verde	23	18 1/2	12 1/2
Negro	18	6 1/2	10
Castoreo	21	7 1/2	10 1/2
Mojados	20	7 1/2	10

EL POU DE LA GALLINA

Número 389 - Setembre 2022

De mes a mes 8

Favets...
Josep M. Oliva / Jordi Sardans 10

...i tremendos
Marta Jorge / Oriol Pérez 11

Òmnium Bages-Moianès celebra els 50 anys amb la mirada posada en la llengua 12

Històries centenàries 24

Alessandro Yago Alves. Brasil 26

Innovació i tecnologia 27

Saps què menges? 29

El toll del Xuclador 30

Gestió sostenible dels boscos 31

L'Entrevista a Montserrat Riu 32

Espai d'art 37

Manresa, una ciutat a mig fer 38

Lèxic a la manresana 40

Atemptat al Centre Alimara, seu de l'MDT (1989) 41

Propostes 42

Edifici entre el carrer Sant Francesc i la plaça Gispert 43

Fanal de cua
L. Capdevila / E. Tomasa 44

el Cul del Pou 45

La Font homenatja Josep Rueda

3 de juliol. El casal cívic del barri de la Font dels Capellans ple acull l'acte en record del dirigent veïnal Josep Rueda, amb les intervencions de l'alcalde, Marc Aloy, la periodista radiofònica Pilar Goñi, el sindicalista Josep Fuentes, l'ex-conseller Felip Puig i el president de l'AV, Said Ghoulia.

Serracanta, nou president del Baxi

5 de juliol. El Bàsquet Manresa presenta com a nou president del club l'exregidor d'Esports de l'Ajuntament Jordi Serracanta, vinculat al Club Natació Manresa, on n'ha estat el Cap d'administració durant 10 anys.

La ciutat perd activistes veïnals, culturals i empresarials

4 de juliol. Mor als 86 anys l'activista de l'AV Vic-Remei Dolors de la Fuente. El dia 23, mor als 81 anys l'històric dirigent veïnal del Xup Joaquín Vicaino. El dia 24, mor als 64 anys el músic Celestí Vall. El dia 28, mor als 71 anys el professor de la UPC Josep Font. El dia 17 d'agost, mor als 93 anys l'empresari funerari Jaume Fontanet, i el dia 30 d'agost, mor als 93 anys l'intèrpret Salvador Soler Mas.

La FUB4 ja mostra la biblioteca Rovelló

13 de juliol. La col·lecció Rovelló, el llegat de literatura infantil i juvenil del crític literari Josep Maria Aloy, estrena la ubicació al nou edifici de la FUB4.

El foc arriba a Bufalvent

18 de juliol. Dos dies més tard del gran incendi iniciat al terme del Pont de Vilomara, el foc que torna a revifar sota Bufalvent obliga a desallotjar quinze empreses del polígon i afecta 46 hectàrees, prop de la finca de les Arnaules. El 23 d'agost, el Govern espanyol declara zona catastròfica els territoris afectats.

Sons del Camí aplega prop de 4.000 espectadors

22 de juliol. L'Orfeó Donostiarra tanca a la Seu el cicle Sons del Camí, que en diversos escenaris rep la visita prèvia de Marala, Joana Serrat, Carles Cases, Noa, Ramon Mirabet, Messengers, Ginestà i El Pot Petit.

La Refesta ignasiana fa lluir la cultura popular

23 de juliol. Per commemorar els 400 anys de la cano-nització d'Ignasi de Loiola, escenaris del centre històric, el Pont Vell i el passeig del Riu s'omplen de festa amb l'es-trena de l'espectacle de l'Esbart de l'ACB, el Casal de Dan-saires Manresans i Cor de Catalunya, balls de la imatgeria popular i concerts de Roba Estesa i Strombers.

S'obre l'últim tram de l'avinguda dels Països Catalans

25 de juliol. Deu dies després d'haver-se estrenat el sector Prat de la Riba-Viladordis, s'inaugura el tram final fins al polígon dels Trullols. Amb una amplada de 15 metres i un carril per sentit, les obres de l'avinguda han tingut un sobrecost del 40%.

P

Associació cultural El Pou de la gallina

President: Jaume Puig

Vicepresident: Ramon Fontdevila

Secretària: Lourdes Muñoz

Tresorer: Francesc García

Vocals: Joan Cals, Carles Claret, Josep Maria Mata, Lluís Matamala, Josep R. Mora, Montse Rosell, Jordi Sardans, Teresa Torra i Joan Vilamala.

Redacció, administració, publicitat i subscripcions:

Carrer Sobrerroca, 24, baixos
08241 - Manresa
Telèfon: 93 872 50 18
www.elpou.cat
elpou@elpou.cat

Revista fundada el 1987

Membre de l'Associació

Catalana de la Premsa Comarcal

Premi Tasis Torrent 1991

Coordinador: Jordi Sardans

Cap de redacció: Carles Claret

Redacció: Sílvia Berenguera, Marta Cárdenas, Jordi Estrada, Marta Jorge, Judit Montón, Josep M. Oliva, Marc Prat, Ferran Sardans, Laura Serrat, Blanca Soler.

Disseny: Jana Fontdevila i Erques Torres

Maquetació: Jana Fontdevila

Portada: Part de la junta actual d'Òmnium Bages-Moiànes a la seu territorial.

Foto de Francesc Rubí.
Fotografia: Jordi Alavedra, Francesc Rubí, Marc Prat.

Col·laboradors: Isaac Bosch, Maria Camp, Llorenç Capdevila, Jordi Casas, Ignasi Cebrian, Cercle Artístic de Manresa, Col·legi d'Enginyers Tècnics Industrials de Manresa, Laura Estrada, Eva Forn, El Galliner, Josep Girabal, Jaume Gubianas, Robert Martí, Josep M. Mata, Javi Oviedo, Maria Picassó, Quaderns de Taller, Eudald Tomasa, Erques Torres, Laura Vidal, Joan Vilamala, Marc Vilanova, Lluís Virós.

Administració:

Marc Prat

Expansió publicitària:

Publicitat Clarena
Urgell, 38. Tel. 93 872 43 86

Impressió:

INOM, SA. Era de l'Huguet, 7.
Tel. 93 878 41 20

Distribució:

Sobrerroca Centre SL.
Tel. 93 873 92 34

Dipòsit Legal:

B-13.528-1987
ISSN: 2253-6647

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

Les col·laboracions que apareixen signades a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'El Pou de la gallina

Bonvehí presenta el quart poemari

27 de juliol. El Centre d'Espiritualitat Ignasiana acull la presentació del poemari *Paraules traçades* (Edicions de l'Albí), de Jaume Bonvehí. Acompanyen l'autor Xavier Meloni, teòleg i prologuista de l'obra, i l'editor Jaume Huch.

El bisbe de Vic tanca la porta de l'Any Jubilar

31 de juliol. El bisbe de Vic, Romà Casanova, presideix la cerimònia de tancament de la porta santa del segon Any Jubilar del Camí Ignasià, coincidint amb l'Any Ignasià, al santuari de la Cova.

La Seu estrena l'orgue restaurat

15 d'agost. La Seu estrena l'orgue rehabilitat, que havia arribat a la basílica el 8 de juliol, amb benedicció solemne i un concert a càrrec de Glòria Ballús i Jordi Franch. Al vespre es fa un segon concert a càrrec de l'organista Marcel Martínez.

La Festa Major recupera el carrer

29 de juliol. Malgrat haver d'anul·lar el Corraigua per la sequera, la Festa Major recupera els carrers amb més d'un centenar d'actes, com ara el castell de focs i el Correfoc –ajornat una hora per la pluja–, i concerts als Dolors i Sant Domènec, on actua l'eufòric Pedro da Costa. El pregó corre a càrrec del periodista Quico Sellés.

Jordi Sardans

Kursaal

El teatre Kursaal va ser rehabilitat el 2007 per desig d'una àmplia voluntat popular que el va salvar d'una més que possible desaparició. Des d'aleshores disposa d'una sala gran amb una mica més de 800 localitats i una altra de polivalent amb capacitat per a 200 persones. Ara està protegit com a bé cultural d'interès local. Després de quinze anys li calien algunes reformes que ara s'hi estan duent a terme: la renovació del vestíbul, amb cortines que limiten l'espai que s'ha d'escalfar a la recepció del teatre, i d'altres mesures d'eficiència energètica i sonores que afectaran especialment la sala gran i l'escenari. Al sostre, s'hi han instal·lat focus led, per reduir el consum energètic, i plaques que insonoritzen l'espai, per tal d'evitar els problemes d'audició. També canvia la imatge de l'entrada, amb tres pantalles que explicaran la programació i les noves actuacions. Nova il·luminació a la sala gran i un nou cablejat amb fibra òptica completen els canvis a l'espera de la introducció de plaques fotovoltaiques l'any vinent.

L'orgue restaurat torna a la Seu (Mar Martí)

El Govern nomena Josep Vives delegat al Con Sud

30 d'agost. L'advocat i polític manresà Josep Vives és nomenat nou delegat al Con Sud, que engloba l'Argentina, el Paraguai, l'Uruguai i Xile, per a un mandat de quatre anys, després d'haver estat seleccionat en el concurs convocat pel departament d'Acció Exterior.

El conseller Elena visita la comissaria de proximitat

30 d'agost. El conseller d'Interior, Joan Ignasi Elena Garcia, visita Manresa per presentar els nous efectius de Mossos d'Esquadra i el projecte d'obertura d'una comissaria de proximitat al passeig de la República.

Símbols franquistes

Algunes entitats s'han posat en contacte amb la regidoria de Cultura, concretament amb la tècnica de Patrimoni, Mercè Argemí, per recordar que encara no s'han retirat completament els símbols franquistes de la ciutat. Sembla que algú tingui interès a blanquejar-los i que no es vulgui completar el que exigeix la llei de memòria democràtica, que va néixer amb un únic objectiu: esborrar definitivament el rastre de qualsevol símbol del franquisme als carrers. Recordarem tres casos molt evidents. A la ciutat encara resten plaques d'habitatges de promoció pública i algunes inscripcions; el nom de l'avinguda Tudela té un component feixista indiscutible, en honor del tinent coronel Julio Pérez de Salas (fill de Tudela), que va ocupar la població el 24 de gener de 1939 al capdavant de les tropes franquistes, i el monòlit situat a la carretera de Santpedor, en un passatge ara tancat al públic, que Josep Rojas va regalar a la seva dona l'any 1961, enmig de l'exaltació de salutacions de dirigents feixistes de l'època, com mostren algunes fotografies del dia de la inauguració.

... i avall

Josep M. Oliva

Jordi Sardans

El poder són ells

Sovint es parla del poder com d'una cosa difusa i gairebé fantasmal. Com d'uns éssers sense rostre que operen des de l'ombra i governen les nostres vides fins al punt de fer-nos fer, com si fóssim ninsots inconscients, allò que a ells els beneficia i a nosaltres ens esclavitzava. Vist així, l'existència del poder pot donar per a tantes especulacions com l'existència de Déu. Però en el nostre dia a dia la cosa és molt més senzilla. Si ens parem a pensar veurem que els causants de la majoria dels nostres maldecaps solen ser plenament identificables, ja siguin empreses, institucions o persones físiques amb nom i cognoms, com la que tinc ara en ment. Es diu Josep González Cambray, és el conseller d'Educació del Govern de la Generalitat i la llista dels seus damnificats és infinita.

Practica el senyor González Cambray allò que en diuen adamisme i que consisteix a fer una cosa com si ningú se l'hagués plantejat abans i estigués posant els fonaments, en el seu cas, d'un model d'educació mai vist. Endut pel seu afany innovador, i pocs mesos abans del nou curs, el conseller va decidir que a partir d'aquest any les classes començarien la primera setmana de setembre. Trencava així la tradició d'iniciar el curs a partir de l'11, i amb el seu sobtat canvi de criteri arruïnava les vacances d'algunes famílies que ja les havien previst –i fins i tot les havien reservat– creient que el curs començaria com sempre. De retruc també desbaratava la temporada de molts hostalers turístics i dels seus treballadors deixant-los sense clientela una setmana abans del que era habitual. Vaig escoltar algunes de les seves víctimes als informatius de TV3 i em vaig posar en la seva pell, com si aquella decisió inaudita m'hagués esguerrat les meves pròpies vacances. Segur que en la seva ment preclara el conseller González Cambray va concebre la brillant idea que, avançant vuit o deu dies el començament del curs, els nens i nenes de Catalunya veurien reforçats els seus coneixements i la seva formació fins a assolir uns nivells inimaginables per a les generacions anteriors. Per això devia prendre aquella decisió sense més demora i sense atendre ningú, com sol ser el seu estil: tibet en l'actitud i dictatorial en el fer. Segur que quan es parla idíl·licament d'autogovern ningú preveu l'aparició de tipus com aquest, i n'hi ha molts. El poder són ells.

Reivindicar Xirinacs

Aquests dies s'ha reivindicat la figura de l'humanista, religiós, filòsof i polític independentista Lluís M. Xirinacs, arran de l'estrena del telefilm o docudrama, *Sis nits d'agost*, emès per TV3. Basat en una novel·la de Jordi Lara, recrea els darrers moments de la seva vida. La veritat és que no em va semblar gaire aconseguit, una mica millor va ser el clàssic documental que es va emetre a continuació. Lluny de ser una mirada biogràfica es centra en la setmana de la seva mort, l'agost del 2007, en un acte predeterminat d'escollir el com: la llibertat de sobirania pròpia que ningú li va poder prendre. Anna Alarcón i Manel Barceló recreen els protagonistes amb la formiga Carme com a nexa d'unió. El director Ventura Durall considera que Xirinacs ha estat bandejat del panorama polític català, fet que comparteixo, perquè tota la vida va trencar esquemes i va actuar al marge dels polítics oficials, tant en la lluita antifranquista com durant els empresonaments posteriors o en les vagues de fam que va protagonitzar en contra de la vergonyosa dictadura franquista.

Del 1975 al 1977 va ser candidat al Premi Nobel de la Pau, que no va obtenir, però sí que va aconseguir adhesions inesperades que el van consolidar com a personatge popular. Després de la Transició, lluny d'acceptar les almoines dels covards, va continuar lluitant contra la injustícia i la submissió. Va tenir el valor de fer el que creia que havia de fer, encara que se la jugués contínuament. Als 58 anys va deixar de ser capellà perquè es va enamorar d'una dona amb qui durant dos anys va ser molt feliç. Quan va morir, els polítics van deixar de parlar del nou Gandhi, a qui van convertir en un venedor de segells. Va afirmar que moria pel poble, el qual es va quedar sense un amic o líder que tanta falta fa en un món de mediocritats polítiques incapaces de tirar el país endavant. Després de l'etapa política, es va dedicar a d'altres activitats on cal remarcar la seva contribució a la filosofia europea del segle XXI, amb la creació d'un model global d'entendre la realitat, que va anomenar Globàlium. Diverses entitats manresans des de fa uns anys l'han proposat com a titular d'un carrer a Manresa, però els dirigents municipals actuals ho rebutgen en considerar que ara només cal tenir en compte les dones. Sense comentaris.

Marta Jorge

Oriol Pérez

Empremtes inesborrables

En qualsevol professió hi ha algun episodi que mai no s'oblida, que deixa una empremta que mai no s'arriba a esborrar. I Medicina acostuma a ser un cas. Després d'anys d'experiència professional n'acumules molts i creus que mai no superaran el següent. Sovint, t'equivoques. Sigui com sigui, n'hi ha un que, per algun raó, et marca per sempre més. El meu és de l'any 2012.

La senyora Maria va arribar a la consulta per una pèrdua de visió causada per una cataracta. Vam convenir que calia operar i la intervenció va ser un èxit. O això semblava. A les 24 h, la Maria va anar a la revisió abans del que era previst. Mai no oblidaré el seu rostre quan la vaig veure asseguda a la saleta. Reflectia dolor i tristesa. Em va explicar que aquella nit havia tingut un mal insuportable a l'ull, per la qual cosa havia anat a l'hospital. Era un mal averany. Un cop retirat el pegat, un hematoma enorme cobria les parpelles. Gairebé no podia obrir l'ull. Amb dificultat, vaig fer-li passar llum amb una llanterna que ja no podia percebre. Un dels seus dos fars s'havia apagat per sempre. Una hipertensió arterial de difícil control d'anys d'evolució li havia jugat una mala passada, i havia arribat a xifres molt elevades. La conseqüència va ser un augment de la pressió ocular que va lesionar per sempre més el nervi òptic. Va ser un resultat tan imprevisible com injust, una complicació que figurava als llibres, però amb un risc tan baix que ni tan sols els cirurgians més experts que coneixia havien tingut cap cas igual.

La senyora Maria ho va fer tot fàcil. Va assumir la seva situació amb una resiliència admirable. Al cap d'un temps em va explicar que anys enrere havia perdut el seu únic fill en un accident de trànsit. Era una supervivent enfortida a còpia dels durs cops que li va oferir la vida. Va seguir el seu camí sense fill i amb la visió del món només per un costat. Fa pocs dies vaig saber que ens va deixar fa uns mesos. La hipertensió li va tornar a passar factura. A dia d'avui segueixo aclarint a la consulta que és un error considerar la cataracta un procediment "fàcil i ràpid". Malauradament, el cas de la Maria n'és un exemple. No comparteixo la tendència a la banalització d'un procediment quirúrgic tan rellevant, pel qual molts passem quan ens fem grans. Molt bon viatge, Maria.

Noucentisme estantís

Un dels signes més evidents de la manca de projecte i ambició de la nostra ciutat el trobem en el capítol de la Festa Major. No entrarem, ara i aquí, en els habituals i estèrils debats de si el programa de conjunts musicals que actuen és millor o pitjor que altres anys, si esclata més o menys pólvora durant el Correfoc o la durada del castell de focs. No. M'estic referint a qüestions més simbòliques i profundes, que tenen a veure amb el sentir d'una ciutat i la seva identificació com a col·lectivitat; amb la vibració d'una ànima col·lectiva que viu, se sent i es vol projectar com a manresana. Fins i tot al marge de la identificació nacional, ja sigui aquesta catalana, espanyola, amb la doble nacionalitat o provinent d'un altre punt geogràfic del món.

Ambiciono i imagino una Festa Major que, d'una vegada per totes, sàpiga superar aquest aire de noucentisme estantís, de centralisme a l'entorn del Barri Antic i, sobretot, capaç de fer una cosa: aplicar aquella màxima de Bakunin que diu que la destrucció també és creació. Això és: atrevir-se a fer quelcom nou i que s'oblidi per sempre l'actual model i estructura de festa que fa, massa anys, mostra signes d'un altre temps. Un nou model que aglutinés, precisament, aquestes sensibilitats i procedències diverses que hi ha a la ciutat on, sense anar gaire lluny, el passat 2 de juliol, en vam tenir una excel·lent mostra amb l'anomenada Festa Intercultural de Manresa.

Només cal una mirada ràpida i atenta al programa de Festa Major per adonar-se com aquest no reflecteix ni el temps ni la constitució actuals de la Manresa del segle XXI. Un cop d'ull al programa fa adonar-se que no hi ha ni un sol acte pensat per al 19% de la població d'una ciutat on viuen, a hores d'ara, persones de més de cent països diferents. Seguim immersos en el fals autoengany i cofoisme de creure'ns el centre de no sé què i la veritat és que, ara sí, la cosa denota una manca de professionalitat, rigor, incompetència i manca d'imaginació i creativitat que és inconcebible en una ciutat de més de 70.000 habitants. Només cal anar a les festes majors de Granollers, Cardona o Olot per prendre'n consciència. Per cert, les tres poblacions són molt més petites que la molt noble, molt lleial i benèfica ciutat de Manresa.

**Òmnium Bages-Moianès
celebra els 50 anys
amb la mirada posada
en la llengua**

Els darrers presidents d'Òmnium Bages-Moianès: Jaume Puig, Jordi Corrons, Delfina Corzan, Jordi Estrada, amb la presidenta actual Anna Vilajosana al capdavant.

La delegació d'Òmnium del Bages i el Moianès arriba als cinquanta anys de vida amb una mirada retrospectiva cap al passat, per recordar les diferents iniciatives que s'han impulsat al llarg dels anys, però amb l'esperança d'encarar un futur ple de reptes. Durant mig segle, l'entitat s'ha adaptat als successius canvis socials i polítics que ha viscut el país, amb l'intent de mantenir-se fidel a la defensa de la llengua, la cultura i el país. De fet, el treball per preservar el català, que va marcar l'origen de la delegació territorial, torna ara al centre del debat davant l'amenaça a la continuïtat de la immersió lingüística a les escoles i el retrocés de la presència del català en l'àmbit audiovisual.

Laura Serrat

Fotos: Francesc Rubí i Arxiu Òmnium

Tot està per fer i tot és possible», expressava el poeta Miquel Martí i Pol en un vers que descriu l'esperit amb què es va fundar la delegació d'Òmnium al Bages i el Moianès l'any 1972, amb l'objectiu de defensar la llengua i la cultura catalana en un context marcat pel règim franquista. Els orígens de l'entitat es remunten a una època de pura resistència, en què calia treballar per recuperar els drets i les llibertats que s'havien perdut durant la Dictadura. En aquest sentit, l'horitzó de futur era ampli i extens, ja que tot estava per construir. Cinquanta anys després, s'han assolit molts dels objectius, però els presidents de les diferents etapes històriques assenyalen que encara hi ha molta feina a fer en l'àmbit

de país, després que l'1 d'octubre del 2017 establís un punt d'inflexió, i també en l'impuls de la llengua catalana,

«S'han assolit molts dels objectius, però els presidents de les diferents etapes històriques assenyalen que encara hi ha molta feina a fer en l'àmbit de país»

que va ser un dels reptes inicials i ara torna a estar al centre del debat.

La presidenta actual d'Òmnium Bages-Moianès, la periodista Anna Vilajosana, referma que la llengua sempre ha estat una de les prioritats de l'entitat des dels seus orígens. Per aquest mo-

tiu, assenyalava que mai no s'han deixat d'impulsar projectes vinculats a la defensa i la preservació del català. Durant els anys setanta, els esforços es van centrar a difondre el coneixement entre els mateixos catalanoparlants. En el context actual, considera que cal afavorir la seva presència en el sector audiovisual, «on ha perdut pistonada», i fomentar-ne l'ús entre les noves generacions. «Hem de mantenir la salut del català en diferents àmbits, ja que des de sempre ha estat l'element més cohesionador d'aquest país», remarca. «La llengua ens uneix, ens permet relacionar-nos els uns amb els altres», continua, «per això cal preservar-la i fer-la amable».

Creixement

Al llarg de cinquanta anys d'història, la delegació ha viscut diferents etapes en què ha definit nous objectius, però la llengua sempre ha estat un dels seus

Concentració a la plaça Major de Manresa el dia 12 de setembre del 2011, convocada per la plataforma Somescola.cat

pilars. En els primers temps, un dels grans reptes va ser la consolidació de l'ensenyament del català als adults; més endavant, es va posar èmfasi en la cultura amb la creació del premi Bages de Cultura i els Premis Lacetània; posteriorment, les mobilitzacions independentistes van agafar embranzida fins al referèndum de l'1 d'octubre del 2017. L'entitat ha participat activament en els diferents canvis socials i polítics que s'han viscut al país durant mig segle de vida. Vilajosana cita al president d'Òmnium nacional, Xavier Antich, per destacar que l'entitat «sempre ha estat al peu del canó quan el país ha fet un pas endavant». Aquest fet és el que li ha permès ampliar progressivament la massa social.

En el seu temps de vida, la delegació presenta una evolució molt positiva del nombre de socis. Si als anys noranta es va arribar al mig miler de socis a les dues comarques, gairebé vint anys després, el 2009, la xifra es va enfil·lar

als mil. De fet, en aquell moment, l'entitat ja va començar a finançar-se únicament a través de les aportacions dels socis, sense la necessitat de buscar subvencions. Des d'aleshores, la tendència sempre s'ha mantingut a l'alça, sobretot a partir del referèndum del 2017, quan els es va passar a ser més de tres mil, un nombre que s'ha anat incrementant fins a l'actual, al voltant de sis mil socis; un creixement paral·lel al que s'ha produït a nivell de país, en què s'ha arribat a la xifra total de més de 190.000 socis. Vilajosana destaca que actualment aquesta xifra es manté estable, «amb un gruix considerable de voluntaris disposats a col·laborar». Si bé ressalta que el relleu està garantit, també comenta que «la gent jove costa més de retenir, però el més important és que se sentin convidats en tot allò que fem».

La presidenta apunta que la clau és marcar unes expectatives engrescadores, que portin a la gent a participar. «És evident que ja no estem al mateix

punt que l'any 2017, quan hi havia una gran capacitat de mobilització. Cal mirar endavant i començar una nova etapa», reivindica. En aquest canvi de cicle, subratlla que «Òmnium hi vol ser, amb l'objectiu de propiciar acords amb una mirada àmplia, que englobin bona part de la ciutadania, perquè hi ha assumptes que els hem de salvar entre tots, com la llengua». En aquest sentit, afegeix que la commemoració dels cinquanta anys no només ha de tenir un sentit retrospectiu, «cal mirar enre per anar endavant, ja que l'entitat és ben viva i ha de continuar treballant a favor dels eixos que la defineixen».

La llengua

En els últims temps, Òmnium Bages-Moianès ha tornat a centrar la mirada en la defensa de la llengua, en veure perillar la immersió lingüística i en constatar que l'ús social del català ha retrocedit amb la irrupció de les plataformes digitals, que ofereixen molt pocs continguts en les llengües mino-

ritàries. Davant d'aquest context, un dels presidents històrics de la seu territorial, Jaume Puig, explica que l'entitat va començar treballant per la llengua catalana, en un moment marcat per la repressió franquista i, després d'uns anys en què els esforços s'han centrat en la defensa de l'autodeterminació, «hem tornat al punt d'inici en constatar que la llengua no està assegurada i, per tant, com a entitat, cal fer una reflexió». Puig posa de relleu que Òmnium continua tenint el mateix sentit que quan va néixer a l'hora d'impulsar les millores necessàries a favor de la preservació de la llengua i la cultura catalana. «Potser arribarà el dia que no caldrà preocupar-se per la presència del català, perquè aquesta estarà garantida, però de moment hem de treballar-hi».

Mostres de publicitat de les primeres activitats als anys setanta

En la mateixa línia, Jordi Estrada, que també va presidir la delegació territorial d'Òmnium, considera que l'entitat torna a assumir, més que mai, el paper dels seus orígens. «La principal diferència d'aleshores amb el moment actual és que cinquanta anys enrere l'ús social del català era predominant, però era inexistent en les institucions. En canvi, ara el català ha recuperat la normalitat institucional, però falla en l'ús social», comenta Estrada. L'expresident explica que en aquests últims cinquanta anys la societat catalana ha assistit a un canvi sociològic marcat per les onades migratòries i pel trasllat de molts joves a l'estranger. En aquest sentit, recalca que cal treballar per fomentar l'ús del català i garantir-ne la presència a l'espai públic, «si no, ens trobarem en una situació babèlica».

Qui també defensa la necessitat d'apostar per promoure l'ús del català i afavorir la seva presència en diferents àmbits és l'expresidenta Delfina Corzan, que considera que en els darrers anys «s'ha reculat i convé molt capgirar-ho, tant des de les institucions, com des de la societat civil». En el cas dels representants públics, afirma que «no s'han fet els deures, ja que caldria exigir el català en més àmbits, així com garantir que la immersió lingüística sigui una realitat en tots els centres de Catalunya». Alhora, Corzan assenyala que «és responsabilitat dels mateixos catalanoparlants la difusió social de la llen-

gua, pel fet que massa sovint canviem d'idioma a l'hora de dirigir-nos a una persona castellanoparlant, sense tenir en compte que, potser, és algú a qui li interessa aprendre la llengua catalana». També posa de manifest el «paper clau» que pot desenvolupar Òmnium a l'hora de fomentar la llengua en diferents espais, «com ara al carrer, a les escoles o en el sector audiovisual».

De fet, Vilajosana posa de manifest que l'audiovisual és un dels sectors on més ha retrocedit la llengua. «Les noves plataformes han obert un món enorme, en què les llengües minoritàries queden en un segon terme», constata. En aquest sentit, afirma que és l'àmbit on es destinen més esforços com a entitat per intentar guanyar terreny, amb projectes com ara La Fera, que té l'objectiu de donar suport a les empreses i institucions per tal que promoguin creació audiovisual en català de qualitat. Vilajosana considera que és una iniciativa que permet «ampliar els referents dels joves en la nostra llengua». En paral·lel, explica que s'impulsen altres propostes com el Sambori, que convida els alumnes a crear en equip algun contingut creatiu en català, sigui en format escrit o audiovisual. «Aquest és un projecte que va directe a l'arrel, ja que és entre les noves generacions on cal incidir sobre l'ús del català», apunta. D'altra banda, Vilajosana destaca que també és important garantir-ne la difusió

entre els nouvinguts amb programes com Quedem?, que es va impulsar l'any 2006 i que segueix dempeus per fomentar el contacte entre els catalanoparlants i les persones estrangeres que busquen un espai on aprendre el català. Amb totes aquestes iniciatives, Vilajosana ressalta el compromís de l'entitat amb la llengua, tot i que afirma que ara cal posar-hi una atenció especial. «No ens podem permetre que en perilli l'ús social, ja que és l'element que ens uneix més com a país», sosté.

Els orígens

La delegació a Manresa d'Òmnium Cultural es va crear el mes de juliol de 1972, amb Ramon Llatjós com a president, tot i que des de l'any 1968 ja funcionava la Comissió d'Ensenyament i Difusió, que organitzava uns cursos intensius de català per adults, i també d'història i literatura catalanes, anomenats Cursos de Setembre. En aquella època, calia fer una feina ingent a l'hora d'ensenyar la llengua als mateixos catalanoparlants davant de l'escolarització en llengua castellana que s'havia imposat amb el règim franquista. D'aquesta manera es van convertir en uns cursos força concorreguts entre els ciutadans amb una sensibilitat especial per la llengua, malgrat que es van començar a organitzar de manera gairebé clandestina a la seu de Lingua Club, una entitat dedicada a l'ensenyament de les llengües estrangeres.

Un dels primers professors de català, que més endavant va acabar presidint l'entitat al Bages, Josep Camprubí, destaca que aquells cursos eren una forma de donar continuïtat al llegat dels professors de català de la República, que havia quedat estroncat amb la dictadura franquista. En el seu cas, va introduir-se a l'àmbit de l'ensenyament de la mà de l'escriptor Carles-Jordi Guardiola, «que em va convidar a fer l'examen que em permetria començar a impartir classes». Camprubí coneixia bé la llengua perquè la seva mare s'havia preocupat d'ensenyar-lo a llegir i a escriure en català. D'aquesta manera va començar amb petits grups reduïts d'alumnes. «La majoria parlaven un català perfecte, però tenien problemes a l'hora d'escriure'l», recorda. Per aquest motiu, sempre els intentava animar, tot dient-los que «amb les poques hores de classe no ho aprendrien tot del català, però sí que s'adonarien que aprendre'l és possible i fàcil».

Cursets arreu

Amb la creació de la delegació d'Òmnium, que durant els primers 40 anys es va situar en un primer pis del carrer del Bruc de Manresa, la primera junta va entomar la tasca de l'ensenyament del català per a adults, amb l'impuls de diferents cursos a les biblioteques, associacions de veïns i ajuntaments de la comarca. «La presència de la llengua encara era minsa, la urgència era ensenyar català a la gent del país», assenyalava Puig. «Diversos àmbits de la societat es mostraven oberts a rebre classes de llengua catalana, fins al punt que es van arribar a organitzar cursos a la caserna de la Guàrdia Civil», destaca Puig, que va assumir la coordinació de l'ensenyament del català arreu de la comarca a finals dels anys setanta i recorda que aquells eren uns cursos «força insòlits, ja que quan els professors entraven a l'aula, els guàrdies es quadraven». Amb tot, remarca que va ser una etapa esperançadora, durant qual també es van impulsar accions per catalanitzar els carrers i aconseguir que els mitjans de comunicació, com ara Ràdio Manresa o la *Gazeta* comencessin a fer alguns continguts en català.

A finals dels anys setanta, Llatjós va

Els expresidents Josep Torra, Ramon Llatjós i Josep Camprubí en el lliurament del premi Bages de Cultura 1996.

Lluís Calderer rebent el Premi Bages de Cultura 2010

decidir retirar-se i a partir de la presidència de Camprubí, l'any 1979, va començar un període marcat per l'oficialització dels cursos de català per a adults, que es van coordinar des de la delegació fins que es va crear el Centre de Normalització Lingüística. Amb l'impuls d'aquesta nova institució, ja semblava haver-se consolidat l'expansió de l'ensenyament del català. És aleshores quan l'entitat va començar a obrir-se cap a l'àmbit de la cultura. De fet, només tres anys abans ja s'havia celebrat el Congrés de Cultura Catalana, amb la idea de difondre els atributs

culturals del país aprofitant l'etapa de la Transició. «Com a president, se'm plantejava el repte de recuperar la llengua, però també el moviment cultural del territori», afirma Camprubí.

L'any 1983 es va instituir el Premi Bages de Cultura, per reconèixer la trajectòria d'una sèrie de bagencs que haguessin destacat en la divulgació de la cultura del país, entesa com un sistema ampli de referències i de valors, i un any abans els Premis Lacetània, que inicialment es van adreçar a literatura juvenil i reportatges periodís-

tics, però que es van anar ampliant any rere any, fins a oferir un autèntic cartell de premis, en col·laboració amb altres entitats culturals de la comarca. L'any 1986 també es va coordinar a la comarca el Congrés Internacional de la Llengua Catalana i, l'any següent es va fer un esforç organitzatiu molt important en dur a Manresa la 37a edició de la Festa de les Lletres Catalanes. En aquest acte, Camprubí recorda que hi va acudir vestit de forma informal, un fet que va provocar que el president de la Generalitat d'aquell moment, Jordi Pujol, se li dirigís amb aquestes paraules: «Noi, tu sempre tan esportiu». «La seva visió», aclareix somrient Camprubí, «era que un president d'Òmnium havia d'anar encorbatat».

Nova etapa

Amb l'entrada de Josep Torra com a president, l'any 1989, es va iniciar una etapa marcada per la recerca de nous objectius vinculats a l'àmbit de país, com la campanya Freedom for Catalonia al voltant dels Jocs Olímpics de Barcelona de l'any 1992. Puig explica que es va aprofitar l'ocasió per promoure que a tot arreu on passava la flama olímpica es rebés amb banderes catalanes. Així, detalla que quan va arribar a Manresa el 18 de juny de 1992 tots els carrers es van omplir de senyeres. «En aquell moment, va ser un fet molt excepcional», ressalta. El mateix any es van proclamar a la capital del Bages les *Noves Bases de Manresa*, aprofitant el centenari de l'esdeveniment, «amb la finalitat d'establir unes estratègies per impulsar un cert sobiranisme. Cal tenir en compte que, en aquell moment, parlar d'independència era impensable», puntualitza Puig. En la presidència de Torra, que va morir l'any 2017, el lliurament dels premis Lacetània i Bages de Cultura va adquirir un to més solemne, en traslladar-se al Saló de Sessions de l'Ajuntament de Manresa.

Quatre anys més tard, amb la presidència de Joan Badia, persona de llarga trajectòria en l'àmbit de l'ensenyament del català, l'entitat va adoptar un to més multidisciplinari amb la incorporació a la junta de professionals d'àmbits diversos, com ara l'arquitect-

Joan Badia lliura el premi a la Normalització Sociolingüística 1996

Debat sobre el futur d'Òmnium a la casa Lluvià (1998)

tura, la geologia, l'art o la literatura. El que posteriorment el va succeir com a president, Jordi Estrada, destaca que durant el mandat de Badia «l'entitat actuava com una mena d'Institut d'Estudis Catalans en petit». En aquest sentit, es van impulsar activitats com ara El llibre del mes i Coneguem el país, amb una primera visita a Prada de Conflent i Sant Martí del Canigó. Durant l'any 1994, es va portar el cicle L'escriptor del mes, en col·laboració amb la Institució de les Lletres Catalanes, i en col·laboració amb el Centre

de Normalització Lingüística Montserrat i institucions empresarials de la comarca, la delegació va convocar el primer Premi a la Normalització Lingüística en l'Àmbit Socioeconòmic, per reconèixer l'esforç positiu que les empreses i comerços duien a terme per normalitzar l'ús del català en totes les relacions internes i externes. En definitiva, Estrada posa en relleu que Badia, que va morir l'any 2021, «era una persona molt vàlida, amb una gran empena, que va saber encaminar l'entitat en el rumb correcte».

Canvi de cicle

El canvi de presidència, que va assumir Jordi Estrada l'any 1998, va coincidir amb la celebració del 25è aniversari de la delegació. Per commemorar l'efemèride, Estrada, que va tenir el primer contacte amb l'entitat a través d'uns cursos de literatura que organitzava l'escriptor Lluís Calderer, es va plantejar l'organització d'un debat sobre el futur d'Òmnium, «tenint en compte que vivíem uns temps d'una certa indefinició per part de la junta nacional». Estrada explica que, durant molts anys, la funció principal d'Òmnium va ser l'ensenyament i la difusió de la llengua catalana, «però amb els centres de normalització lingüística despleats pel territori, s'havia adoptat un cert discurs triomfalista». En aquest sentit, ressalta que «encara hi havia molta feina a fer per tal de promoure l'ús del català, pensant en la irrupció de les noves tecnologies o amb l'arribada de població immigrada». Amb aquesta filosofia, es va organitzar el debat *El futur d'Òmnium Cultural. Una aportació des de la Catalunya interior*, que va comptar amb la participació dels presidents de les delegacions de Lleida, Vic i Girona i del president de l'entitat, Josep Millàs.

Estrada recorda que, en entrar a la sala, Millàs va demanar-li: «Això és un intent de sedició?». «Evidentment», remarca Estrada, «el president no se sentia còmode en aquell debat, ja que en el fons era una crítica a un cert immobilisme per part de l'entitat». En certa manera, aquella jornada va marcar l'inici de la renovació d'Òmnium Cultural, ja que s'havien de convocar eleccions aviat. Amb l'objectiu d'impulsar un canvi, l'any 2002 es va presentar una junta alternativa liderada per Jordi Porta, que fins aleshores havia presidit la Fundació Jaume Bofill. «La seva proposta va sortir guanyadora amb uns resultats que, en part, van determinar els vots de les delegacions territorials», apunta Estrada, tot recordant l'àmplia participació de comarques en aquella jornada electoral «que semblava la revolta dels Segadors». A partir d'aquell moment, assenyalava que hi va haver una renovació a l'entitat, «amb la incorporació de gent més jove, que va apostar per reforçar la proximitat amb les delegacions, ja que

Lliurament dels Premis Juvenils de Literatura a Cardona (2008)

fins aleshores el funcionament de l'entitat sempre havia estat molt radial, amb Barcelona al centre».

Mentrestant, a la delegació comarcal, Estrada va procurar mantenir el llegat de Badia, amb l'organització de xerrades, taules rodones o presentacions de llibres. Entre les diferents activitats, parla amb tendresa de la visita de l'escriptora Teresa Pàmies a Manresa per presentar el llibre *A ritme de bolero*. En acabar la presentació, els organitzadors la van convidar a sopar, «però ella va rebutjar l'oferta i va preferir menjar-se l'entrepà que havia dut de casa. Realment, era una comunista convençuda», comenta. En paral·lel, es van continuar lliurant els premis Lacetània i el premi Bages de Cultura, que mentre Estrada era president es va atorgar a l'exfutbolista i entrenador de futbol Pep Guardiola, «una decisió del jurat que no tothom va entendre, ja que alguns socis es van donar de baixa», lamenta. De la seva presidència, recorda moments durs, però d'altres de lluminosos, com ara el lliurament del primer premi Joaquim Amat-Piniella a l'obra *La comuna de Puigcerdà*, de Rafael Vallbona. «La singularitat del premi», posa en relleu Estrada, «és el fet de premiar històries de preocupació social, en homenatge a Amat-Pi-

niella». Actualment, el premi és una distinció honorífica a obra publicada.

Cohesió social

Després de l'etapa d'Estrada, l'any 2004 va entrar a la presidència Delfina Corzan, que es va convertir en la primera presidenta de la delegació comarcal. La seva vinculació amb el Consorci de Normalització Lingüística, institució que va dirigir durant un temps, la va dur a situar la llengua com una de les seves prioritats. Un parell d'any abans ja s'havien impulsat campanyes com ara *Fem complir la llei!*. Es tractava d'una proposta que tenia l'objectiu de denunciar els establiments comercials que incomplien la Llei de Normalització Lingüística, mitjançant la col·laboració dels socis i ciutadans en general. Corzan remarca que «va ser una campanya molt sonada, en la qual vam arribar a recollir unes sis-centes queixes, que van permetre canviar alguns rètols en català». En paral·lel, també es van potenciar els premis juvenils de literatura amb l'atorgament del primer premi Vila de Cardona de Narrativa Historicol·legendària i es va convocar la primera edició del Premi Òmnium Cultural del Bages de Planificació Lingüística, que es destinava a projectes adreçats a la normalització lingüística en un àmbit determinat.

En el temps de Corzan, a l'entitat també es van començar a treballar aspectes vinculats a la cohesió social, en un moment en què va ser molt important l'arribada d'immigrants a Catalunya. «Un dels reptes era vetllar per la difusió de la llengua entre les persones novvingudes per tal de garantir la seva integració», explica. En aquest sentit, es van impulsar iniciatives com el programa Quedem? l'any 2006, que actualment encara es continua fent. «L'objectiu del programa és fomentar la trobada entre les persones catalanoparlants i les persones estrangeres a partir d'unes sortides periòdiques en què el català s'utilitza com a llengua vehicular», comenta Corzan. D'aquesta manera es garanteix que aquells que acaben d'arribar tinguin un espai d'aprenentatge i pràctica de la llengua del país. «En molts casos, coneixen la llengua, però necessiten un entorn on sentir-se segurs per poder-la parlar, per això és tan important la iniciativa», assenyalava.

Efervescència política

En l'assemblea del febrer de l'any 2008, va ser elegit com a president de la seu territorial Jaume Puig. La seva vinculació a l'entitat, però, havia començat molt abans, als anys setanta, com a alumne dels cursos de català per a adults amb professors com Josep Camprubí o Joan Badia, que considera els seus mestres. De fet, va acabar impartint classes de català i coordinant l'ensenyament de la llengua a la comarca, fins que a principis dels anys vuitanta va entrar a la junta. «Des d'aleshores, hi he fet tots els papers de l'auca», assegura. Quan va agafar el relleu en la presidència, explica que la societat civil va començar a mobilitzar-se per defensar els drets i les llibertats de Catalunya. «Òmnium es va trobar davant d'un moviment social en creixement», afirma Puig, que assenyalava la importància de saber llegir el moment polític. En aquest context, l'any 2009 Òmnium Bages va impulsar la Comissió 11 de Setembre per organitzar la primera Marxa de Torxes per la Independència. «La convocatòria va ser tot un èxit i vam reunir un miler de persones en la vigília de la diada», remarca.

L'any següent es van constituir les plataformes Bages Decideix i Man-

Primera Marxa de Torxes per la Independència a Manresa (2009)

resa Decideix, que van organitzar els primers referèndums sobre la independència de Catalunya a la comarca. «Prèviament, ja se n'havia celebrat un a Arenys de Munt; van ser pioners en la iniciativa d'impulsar una votació popular», destaca Puig. A partir de l'experiència del municipi del Maresme, altres poblacions es van sumar a la proposta per convocar els seus propis referèndums. Puig aclareix que van ser votacions organitzades per la societat civil, «però la voluntat era que se celebrassin dins d'un marc institucional». D'aquesta forma, l'Ajuntament de Manresa va aprovar una moció per donar suport a la consulta popular sobre la independència de Catalunya, «malgrat que en aquell moment l'alcalde era socialista», puntualitza. Puig recorda que el sí va ser «aclaparador» entre els 12.000 votants, que van representar el 25% de la població d'aquell moment. «El procés participatiu», assenyalava, «va ser molt important, tenint en compte que va poder votar la població immigrant de la ciutat, que en les eleccions no tenien dret a vot».

En aquella època, també es va recuperar l'arribada de la Flama del Canigó. I l'abril del 2011 es va convocar a Sant Benet de Bages la primera Nit del Bages per la Independència. «El nostre objectiu era que el món socioeconòmic

es posicionés sobre els esdeveniments que estava vivint el país. Així, vam convidar empreses, entitats o col·legis professionals i hi van participar unes tres-centes persones», apunta Puig. En aquesta línia, durant el curs 2011-2012, es va celebrar el 40è aniversari de l'entitat al Bages, «i vam aprofitar per convidar als expresidents de la Generalitat perquè plantegessin com veien el futur del país». Durant aquells anys, també es va promoure la instal·lació de l'escultura dedicada a Amat-Piniella al lloc que l'autor havia recreat en la novel·la *El casino dels senyors*. L'encàrrec es va fer a l'escultor Ramon Oms. «Era un deute que teníem amb el nostre escriptor més conegut», afirma Puig. En paral·lel, l'any 2013 es va assumir l'administració de la Festa de la Llum i es va acollir la Nit de Santa Llúcia, per segona vegada a la ciutat.

Nova seu i noves lluites

Després de la celebració de la consulta del 9-N, l'any 2015 va ser elegit com a president Jordi Corrons. En el seu cas, van ser les conviccions polítiques les que el van dur a treballar per l'entitat, tot i que destaca que també l'interessava la feina a favor de la llengua i la cultura que des dels seus orígens defineix l'entitat. «Soc enginyer de professió, però sempre he tingut inquietuds culturals, un fet que em va convidar a

Nit de Santa Llúcia al Kursaal (2013)

Inauguració de l'Espai Òmnium (2015)

Activitat A Tota Veu al barri de la Font dels Capellans (2016)

conèixer Òmnium», explica Corrons. Durant l'etapa en què va presidir la delegació, afirma que la quantitat de feina era ingent, tenint en compte que li van tocar viure els anys d'efervescència política, però també entomar altres reptes, com ara el canvi de seu territorial, al nou Espai Òmnium del carrer Sobrerroca de Manresa. Fins aleshores, la delegació ocupava un primer pis del carrer del Bruc. «Per tant, aquell va ser un canvi en positiu, que ens va permetre estar a peu de carrer, més a prop de la gent», sosté Corrons. En paral·lel, l'any 2017 es va canviar la denominació per Òmnium Bages-Moianès, amb la incorporació de representants de la comarca constituïda dos anys abans. «Per a nosaltres, era important no deixar enrere els socis del Moianès, però això es va decidir canviar la denominació i iniciar un grup de treball per estudiar si hi ha la massa social suficient per constituir una seu pròpia. A hores d'ara, aquesta és una porta que continua oberta», afirma.

Durant aquells anys, si bé es van impulsar campanyes com Lluïtes Compartides per reivindicar els moviments veïnals, els esforços es van concentrar en l'organització del referèndum de l'1 d'octubre del 2017. «Els reptes eren majúsculs, encara no sabíem què passaria, però tot s'encaminava cap a una mateixa direcció», subratlla Corrons. Una de les campanyes que va impulsar Òmnium durant els mesos previs al referèndum va ser la Crida a la Democràcia. «Un dels objectius va ser defensar la participació en la votació com una expressió democràtica, més enllà de l'elecció en el vot. Calia convèncer la gent més indecisa a posicionar-se a favor de la democràcia», manifesta. Durant les setmanes prèvies a la data assenyalada, recorda que la feina es va intensificar fins al punt d'haver de demanar canvis en el seu horari laboral per assumir les tasques que se li van presentar al davant. «En aquell moment, no va ser un sacrifici, ja que era un projecte esperançador i estava decidit a fer tot allò que se m'comanés, des de penjar cartells fins a organitzar xerrades veïnals sobre la importància d'anar a votar», explica. Malgrat les incerteses al voltant del referèndum, recorda la sensació de

satisfacció que va sentir durant la jornada de l'1 d'octubre. «Em vaig dedicar a passejar per les escoles per constatar el compromís de la gent. En aquell moment, les entitats i els partits vam fer un pas enrere, la protagonista era la societat civil», destaca.

Els dies posteriors a la celebració del referèndum els recorda boirosos. «El sentiment era agredolç a l'hora de pensar, per una banda, en la força de la gent i, per l'altra, en la repressió de l'Estat», afirma. Per uns moments, va pensar que la vaga general que es va viure a Catalunya el 3 d'octubre impulsaria el canvi definitiu, «però el final res va ser com esperàvem». Tot i això, remarca que no s'atreveix a jutjar els càrrecs polítics catalans d'aquell moment «per les decisions que van prendre i, encara menys, tenint en compte les repercussions posteriors». En aquest sentit, recorda la tristesa i el desconcert que li va generar l'empresonament del president d'Òmnium del moment, Jordi Cuixart, juntament amb la resta de càrrecs polítics. «El relat del govern de l'Estat no s'aguantava per enlloc, va ser una decisió totalment injusta per esporuguir la població», considera. Durant la nit que van empresonar a Cuixart, posa de manifest que hi va haver milers d'altres de socis durant la matinada. «La gent va considerar important donar suport a una entitat que havia demostrat un compromís ferm en aconseguir la llibertat del país», apunta Corrons, que afegeix que durant els anys posteriors es van impulsar campanyes, com ara Judici a la Democràcia o Amnistia, ara!

Corrons considera que, d'ençà de la celebració del referèndum de l'1 d'octubre, que va marcar un punt d'inflexió en el curs dels esdeveniments polítics, «Òmnium pateix un procés de desorientació evident». Com a vicepresident actual de la junta de la delegació territorial, explica que l'entitat «va alinear tota la maquinària cap a una direcció concreta, però l'escenari va canviar per complet». En aquest sentit, assenyala que, com a entitat, «s'ha optat per fer una feina de formiga, treballant per defensar els drets civils i polítics a partir d'iniciatives com l'escola Guillem Agulló, que forma gent jove per ge-

Una cursa de relleus

El primer president de la delegació d'Òmnium Cultural al Bages Ramon Llatjos i Planas, molt conegut per la seva faceta professional en la ginecologia i obstetrícia, però alhora amb una activitat infatigable a les entitats de la societat civil, ajudant-ne unes o impulsant-ne altres. El secretari d'aquella primera junta va ser Xavier Sitjes i Molins, un advocat que també era alguna cosa més que un advocat: actiu en el món de les entitats, estudiós, historiador i divulgador, políticament compromès en els anys de la clandestinitat. No es tracta aquí de llistar aquella primera junta, que tenia altres noms coneguts; en l'esment d'aquests dos pretenem fixar l'atenció en un fet: Òmnium, és on és perquè les generacions s'han anat passant el relleu per mantenir l'organització viva, en evolució i adaptant-se als canvis dels temps successius que els ha tocat viure al país, a la llengua i a la cultura.

Ramon Llatjós va néixer a Santpedor el setembre del 1914; per tant, estava en l'any del seu cinquanta-vuitè aniversari quan va posar-se al front de la delegació bagenca d'Òmnium. Relacionat amb el pujolisme des d'abans de CDC, la seva presència assegurava la complicitat d'un sector important de la societat manresana, ja que els garantia seriositat i moderació en uns anys que hi havia qui veia comunistes per tot arreu (i el cert és que n'hi havia uns quants, i es movien molt dins del poc que es podien bellugar d'amagat del règim). Xavier Sitjes va néixer a Sallent el 1921, i per tant va entrar a la junta l'any del seu quaranta-dosè aniversari; advocat, compromès amb el catalanisme, socialment actiu, i també seriós i moderat com tocava a un demòcrata cristià, ni que fos clandestí.

Cap dels dos ja no és entre nosaltres. Llatjós va morir el 2000 i Sitjes l'any passat. Altres membres d'aquella junta també ens han deixat. Però darrere seu va arribar una altra generació de catalanistes compromesos, i quan aquesta també va fer-se gran, una altra, i avui qui té l'energia i les ganes per empènyer són persones que en alguns casos no estaven ni tan sols projectades el dia que va néixer la delegació. Els relleus garanteixen la continuïtat dels projectes importants, i aquest ho ha estat, ho és i ho continuarà sent, perquè els objectius pendents són encara immensos i altres de nous s'han afegit com a noves respostes a les preguntes essencials.

Xavier Domènech, periodista

neralitzar les eines de la lluita no violenta i de l'exercici de la desobediència civil». Corrons constata que l'objectiu és que cadascú «trobï el seu espai de reivindicació per trencar amb aquest statu quo».

Construir en present

L'actual presidenta d'Òmnium Bages-Moianès, Anna Vilajosana, va ser escollida en l'assemblea de desembre de l'any 2020. Quan va rebre la proposta de presidir la delegació territorial, explica que es va prendre un temps per pensar-s'ho, ja que sabia el repte que suposava entomar el relleu

d'una entitat «que ha estat clau en els últims anys». Finalment, però, va decidir acceptar la petició pels vincles que havia establert amb els membres de la junta durant els anys que va ser responsable de la Demarcació Catalunya Central del Col·legi de Periodistes de Catalunya. El seu aterratge a l'entitat va ser en un moment excepcional per les restriccions que va marcar la pandèmia; tot i això, destaca que se li va obrir una etapa il·lusionant, que va combinar amb el seu nou càrrec com a cap de comunicació de l'ICS a la Catalunya Central. «De seguida que em vaig reunir amb la junta, els vaig

traslladar la meua vocació de treballar d'una forma més transversal, fugint del presidencialisme, a favor de la llengua, la cultura, el país i tots els valors que defineixen l'entitat».

D'entrada, afirma que va procurar ser «molt respectuosa» amb totes aquelles iniciatives que s'estaven impulsant, «amb una voluntat clara de ser més presents al territori, tenint en compte que veníem d'un context de pandèmia en què s'havien cancel·lat molts actes». Una de les seves primeres línies de treball va ser reactivar els socis de la comarca a través de l'organització d'activitats, com ara presentacions de llibres, col·loquis o xerrades, en diferents municipis. En aquest sentit, un dels canvis importants és la descentralització de la gala de lliurement dels premis Lacetània de les Arts i la Cultura 2022, que se farà el novembre a Sallent. «En tenir la seu territorial a Manresa, la majoria d'activitats d'Òmnium es fan de forma natural a la capital bagenca i calia trencar aquesta dinàmica establerta amb la descentralització d'un acte tan rellevant com els premis Lacetània», destaca Vilajosana. L'objectiu, explica, és alternar l'entrega d'aquests guardons, que un any es farà a Manresa i el següent en algun altre municipi.

En aquesta línia, posa de manifest que una de les prioritats de la presidència actual d'Òmnium és precisament ser més presents al territori. La proximitat de Barcelona amb les delegacions és una reivindicació històrica, a la qual «s'ha donat resposta», assegura Vilajosana. «La junta actual», continua, «té molt clar que vol potenciar els vincles

L'escultor Ramon Oms amb l'escultura dedicada a Amat-Piniella

Recull de publicacions editades per Òmnium Bages-Moiànes

• PANCARTES PUBLICITÀRIES • VINILS ADHESIUS • IMPRESSIÓ GRAN FORMAT • RETOLACIÓ VEHICLES

Jorbetes 40-42 • 08241 Manresa • T 93 876 84 58 • retols@porquetprat.cat

amb les seues territorials i posar el focus en una qüestió que ha passat més desapercebuda al llarg de la història de l'entitat, el tema del gènere». La junta nacional actual és la que reuneix més dones de la història, ja que «sempre ha estat una entitat on han predominat els homes». De fet, Vilajosana és la segona presidenta de la delegació del Bages-Moianès, precedida per Delfina Corzan. «Durant molts anys, la mirada s'ha dirigit més a qüestions estratègiques com la llengua, la cultura o el país, però s'ha passat per alt la qüestió del gènere», constata Vilajosana. En aquesta línia, considera que la nova junta «marcarà un canvi d'etapa amb un altre aire perquè, si una cosa defineix l'entitat és la capacitat per adaptar-se als successius canvis socials i polítics del país».

En el seu moment, Òmnium va respondre a les mobilitzacions ciutadanes per la llibertat del país i «ara tenim nous reptes al davant». En aquest sentit, Vilajosana argumenta que és necessari «marcar una nova etapa i mirar cap endavant». Considera que «la crítica destructiva no permet avançar en cap direcció, és més necessari que mai un canvi de cicle». El moment polític actual, destaca, «difereix molt del de fa uns anys, quan estàvem en plena eferescència, però convé abandonar la mirada nostàlgica envers el referèndum de l'1-O, per començar a construir en el temps present i pensar en reptes que ens marquin un nou horitzó». També assenyalava que la independència «és un objectiu que Òmnium no ha oblidat i, malgrat que l'entitat no pugui decidir

el rumb del país, continuarà treballant per defensar els valors que sempre l'han definit i que hi continuaran sent en els reptes de futur».

Els actes del 50è aniversari

Òmnium Bages-Moianès ha previst fer un seguit d'actes commemoratius dels 50 anys de l'entitat a les dues comarques, que s'aniran desenvolupant al llarg del curs 2022-2023. Per iniciar aquesta commemoració, està previst un acte de reconeixement a l'entitat i a les persones que han format part de les diferents juntes d'aquest mig segle, al saló de sessions de l'Ajuntament de Manresa, el dijous 29 de setembre.

D'altra banda, l'entitat està preparant una exposició itinerant, amb un potent muntatge audiovisual, que recollirà els aspectes més rellevants del període i els seus protagonistes. L'exposició s'inaugurarà a l'Auditori Sant Josep, de Moià, el dia 12 de novembre, i posteriorment s'instal·larà a Sant Joan de Vilatorrada (Cal Gallifa), durant el mes de gener, a Sant Vicenç de Castellet (Auditori de la Biblioteca), durant el mes de febrer, i a la Sala Espai 7 del Centre Cultural del Casino, de Manresa, del 3 al 19 de març. Està previst que durant la resta del curs la mostra visiti altres poblacions del Bages i el Moianès.

L'entitat també està treballant en l'organització de cicles de conferències específics sobre llengua, cultura, país i cohesió social, amb ponents de relleu nacional, amb la voluntat que alguns dels actes habituals de la seua territorial adquireixin un sentit especial.

La imatge del 50è aniversari

La imatge que acompanyarà els actes és obra de la il·lustradora i caricaturista manresana Maria Picassó, col·laboradora habitual d'**El Pou de la gallina**, que l'explica així: «El disseny del símbol per commemorar els 50 anys d'Òmnium Bages-Moianès l'he construït a partir de tres punts: 1. Òmnium. la llengua i identitat catalanes se simbolitzen amb una senyera que permet que el logo d'Òmnium aparegui de forma quasi literal. En contrast, els seus colors, inspirats en els mosaics hidràulics, ens remeten al passat. 2. Paisatge. Representem aquí la presència de Montserrat en l'horitzó del Bages-Moianès com a element que uneix tot aquest territori. 3. Cel. Part del paisatge, si veiem el cel és que mirem amunt. Una mirada alçada, amb esperança i posada cap al futur».

**Un sopar d'empresa
divertit i sofisticat?
Reserva'l al Miami!**

@MiamiGastrobar

Troba més informació al nostre Instagram.

Muralla de Sant
Domènec, 13, Manresa

938 76 92 16

Menjar _____
Beure _____
Viure! _____

**OBERT Els 7 dies
de la setmana**

Carme Gomà

Olor de cansaladeria

La Carme tanca els ulls perquè li arribi la flaire del ram de flors que li van regalar el dia que va complir cent anys. L'aroma encara es manté fresca, igual que la seva memòria a l'hora de recordar les vivències al llarg d'un segle, vinculades a un espai on van transcórrer els seus anys més feliços, la cansaladeria Gomà, que portava el seu cognom. La seva història està vinculada al desaparegut establiment, situat al carrer d'Urgell de Manresa, als baixos de la casa on va créixer, que els seus pares van obrir als anys vint i que ella va regentar fins a la jubilació, el 1987. Molts encara la recorden al darrere del taulell, amb el característic davantal blanc amb brodats a les puntes, que ressaltava amb la pell morena i els cabells negres, que sovint duia lligats amb una trena. De jove diuen que era molt presumida i qui ho ha estat ho continua sent en la vellesa.

Amb cent anys acabats de fer, llueix un pentinat modern, amb els cabells curts i castanys, eixugats a l'aire, i un serrell d'un to més ros que li aporta caràcter. En les seves mans també es detecta la fermesa d'una dona treballadora, avesada a tallar la carn que venien a la botiga, tot i que reconeix que al principi l'ofenia «la forta olor del xai, però m'hi vaig haver d'acostumar». Des de ben petita, va començar a ajudar els pares a la cansaladeria, mentre rebia les lliçons a l'escola. En el seu cas va poder formar-se fins als setze anys, però la guerra va estroncar una part del seu temps com a estudiant. La veu s'afligeix en parlar del temor que sentia del soroll dels avions quan sortia al carrer i de la mort de dues de les seves amigues en el trajecte d'anar a l'escola. «No em van deixar anar a l'enterrament per la por que em passés alguna cosa. Encara no entenc quina culpa tenien de tot plegat dues nenes innocents», lamenta.

Durant la guerra, explica que van passar gana. «Menjàvem algunes verdures, una mica de tall quan n'hi havia i aquell pa negre que feia mal a les dents». L'experiència d'un període marcat per l'escassetat d'aliments li va fer valorar, més tard, el fet de poder vendre tota mena de productes en el seu negoci, com ara carn magra, llom, botifarra o embotits. Recorda que sempre tenien flors a l'aparador de la cansaladeria i per Setmana Santa, quan la clientela augmentava, feien figures amb el llard sobrant perquè la gent s'aturés a mirar. «Fèiem formes com girafes, estrelles o fins i tot un any vam representar un guàrdia civil», destaca somrient. L'artista era el seu marit, el Tomàs Fius, amb qui es va casar amb dinou anys i van tenir la Teresa. Ell va continuar treballant al negoci familiar, en una esparteria ubicada al carrer Sobrerroca, «però sempre que podia ens donava un cop de mà, s'estimava la botiga igual que nosaltres», remarca.

Els anys van córrer fins que va arribar el moment de jubilar-se i abaixar la persiana del negoci l'any 1987, a causa de la manca de relleu. La Carme apunta que els primers dies se li van fer feixucs; «a casa em sentia molt estranya», però de seguida va arribar una etapa dolça de viatges amb el marit, en què van aprofitar el temps lliure que mai els havia permès el treball. En morir-se el Tomàs, ara fa 25 anys, la Carme va traslladar-se a viure al carrer Camps i Fabrès, al costat de la filla, que l'ajuda amb les tasques de la casa. En els últims anys, ha perdut força a les cames i ja no pot fer les passejades d'abans, però si pogués encara caminaria fins al carrer d'Urgell, allà on se situava la cansaladeria, per constatar que, malgrat els canvis, encara s'intueix aquella olor que abans rebutjava, però que ara és el record més viu que conserva.

Alessandro Yago Alves

Recife (Brasil)

«Al Brasil la inflació està pels núvols i els productes bàsics són molt cars»

Em dic Alessandro Yago Alves, tinc trenta anys i soc natural de Recife, capital de Pernambuco, un estat que es troba a la costa del Nord-est del Brasil, amb més de nou milions d'habitants. Vaig treballar durant vuit anys a l'exèrcit brasiler

i, per tant, durant gran part de la meua vida he estat militar. El 2019 vaig haver de marxar de l'exèrcit, ja que els militars temporals només s'hi poden estar un màxim de vuit anys. Després de l'exèrcit vaig treballar de conductor/coxofer en una empresa de televisió, on convivia directament amb els periodistes i amb els equips de reportatge. Podria definir la situació del Brasil ara mateix com a precària. La inflació està pels núvols i els productes bàsics són molt cars, cosa que fa que, en un país on sempre hi ha hagut molta desigualtat, la gent que té poc tingui encara menys. La falta de seguretat és un altre punt molt crític, és un dels principals motius que fa que la gent deixi el país per emigrar. Penso que la majoria de persones no deixarien el seu país, la seva família i els seus orígens si no fos per buscar una vida millor.

La meua dona, que també és brasilera, va venir a Catalunya quan tenia set anys i ha viscut tota la vida aquí a Manresa. El 2018 va anar a passar un temps al Brasil i ens vam conèixer. Poc temps després ens vam casar i durant la pandèmia vam decidir venir a viure a Catalunya. Concretament a Manresa, on ella ja tenia familiars i amics. No m'agraden gens les grans ciutats, per tant Manresa em sembla perfecta per viure-hi. La ciutat està molt ben cuidada i neta, i està envoltada de naturalesa i llocs per fer senderisme. Per a mi és una «petita gran ciutat». El que m'ha sorprès més d'aquí és el menjar. Al Brasil no hi ha primer i segon plat, ens ho mengem tot junt i barrejat al mateix plat. I una cosa que destacaria és que allà mengem més en tots els àpats: l'esmorzar és tan important com el dinar i el sopar. Ah! I en comparació amb el Brasil, trobo que aquí es menja molt tard i que el menjar és bastant diferent.

Però hi estic molt bé i tinc pensat de quedar-me a viure aquí. I tant que sí! Tinc molt clar que només vull anar al Brasil de vacances i a veure la família. M'agrada molt viure a Catalunya, aquí les persones són educades i es té una qualitat de vida molt superior a la del meu país.

Big Data, quan la informació és poder

Josep M. Macià Roldan, gerent i secretari tècnic del Col·legi d'Enginyers Graduats i Enginyers Tècnics Industrials a la Catalunya Central

L'anàlisi d'un gran volum de dades, que ultrapassa la capacitat dels sistemes informàtics habituals, permet optimitzar la qualitat de la producció i l'estalvi d'energia. El Big Data és essencial per a una de les premisses troncal de la indústria 4.0: la presa de decisions en temps real i immediat. Recordem que quan ens referim a la indústria 4.0 volem fer referència a totes les noves tecnologies aplicables que ens estan canviant el model tradicional de la nostra empresa: robòtica, internet de les coses, impressió 3D, intel·ligència artificial, simulació...

Serien Big Data totes les dades recollides pel comportament dels usuaris en una xarxa social o en una aplicació mòbil o en la navegació per internet. Així s'emprenen estratègies exitoses vinculades als gustos de cadascú i al benestar personalitzat. Un exemple que la majoria de nosaltres haurem experimentat és el de les aplicacions de GPS. Amb eines com el Google Maps o Waze, gràcies a la informació compartida per milions d'usuaris en temps real, podem conèixer de primera mà si una zona està concorreguda, si hi ha un radar, un accident o la durada exacta, sí, sí, exacta, del nostre trajecte fins a arribar a la destinació.

Què és tècnicament?

En un món connectat com l'actual, cada dia naveguem entre grans volums de dades. Unes dades que no serveixen de res si no s'emmagatzemen, es classifiquen i s'analitzen. A partir d'aquestes macrodades es genera coneixement, productes i serveis. És el que s'anomena Big Data o intel·ligència de les dades, una tecnologia que està revolucionant no només la indústria sinó també qualsevol altre àmbit de la societat, des de la política fins a la ciència o l'estil de vida. Aquestes són algunes de les característiques clau que defineixen els conjunts o combinacions de conjunts de dades:

Volum. Es parla de volums que anirien des dels 30 als 50 terabytes (un terabyte equival a unes 300 hores de vídeo amb imatges de qualitat) fins a varis petabytes (un petabyte equival a unes 350.000 imatges digitals).

Varietat. Les dades provenen de fonts molt diverses (navegació per internet, sensors, transaccions...) i també tenen tipologies diverses (imatges, vídeos, textos, etc.).

Velocitat. Es generen i creixen amb molta rapidesa.

Veracitat. Són dades reals i de qualitat.

Valor. Les dades han de ser útils per a alguna cosa.

Totes aquestes característiques fan que les dades del Big Data siguin difícils de capturar, processar i gestionar amb les tecnologies convencionals. Hi ha, però, sistemes especialitzats que compleixen aquesta funció.

Big Data i la indústria 4.0

La digitalització dels processos productius permetrà a les empreses disposar d'una gran quantitat de dades. Aquests són alguns dels canvis que ja són possibles gràcies a l'aplicació del Big Data a la indústria:

1. Processos de producció més flexibles i adaptats a la demanda real del mercat.
2. Tracte individualitzat al client, amb la possibilitat de crear nous productes i serveis.
3. Cicles més curts i rendibles de disseny, fabricació i venda.
4. Sèries de producció curtes, ràpides i eficaces.
5. Recollida i integració d'informació des de múltiples canals, des de les eines de gestió convencionals fins a totes aquelles relacionades amb l'internet de les coses.
6. Millora en la presa de decisions, amb possibilitat de decidir en temps real i d'una manera més ràpida i segura.

Es diu que el Big Data sovint dona respostes a preguntes que les empreses ni tan sols sabien que tenien. En el cas de la indústria, no només permet analitzar dades relacionades amb el consum de productes, sinó també amb tot el procés productiu. Això serà especialment rellevant a mesura que les fàbriques es digitalitzin i les empreses puguin recopilar i disposar en temps real de totes aquestes dades.

CENTRE DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA MONTSERRAT

SLC Manresa – SCC Bages · Passeig de Pere III, 68
Tel. 93 872 17 07 · manresa@cpnl.cat
www.facebook.com/SLCdeManresa

El CNL Montserrat obre el període d'acreditació per inscriure's als cursos de català de setembre

El CNL Montserrat ha obert el període per acreditar el nivell de coneixements de català, pas previ a la inscripció dels cursos de setembre-desembre. Del 5 al 9 de setembre es pot sol·licitar fer la prova de col·locació que permet determinar quins són els coneixements de català de la persona que es vol inscriure a un curs general del CPNL.

La prova de col·locació, que es pot fer en línia o de manera presencial al centre més proper i que té dos anys de validesa, és imprescindible per tramitar la matrícula si no s'ha fet cap curs al CPNL o no es té cap certificat oficial que acrediti els coneixements de llengua catalana.

La inscripció als cursos de català serà el 12 i 13 de setembre, de manera preferent per als alumnes del CPNL del darrer any, i del 14 al 16 de setembre, per a tothom. Es pot fer en línia a través de la plataforma d'inscripció i tràmits inscripciones.cpnl.cat o presencialment al CNL Montserrat si es demana dia i hora a partir del 5 de setembre.

Tota la informació per a la inscripció ja es pot consultar a la pàgina web www.cpnl.cat/inscripciones/.

PINTURES LAMINATS DECORACIÓ

MARCS MIRALLS OBRA GRAFICA

Mel. 13 - 08241 MANRESA. Tel. 93 872 65 58

Fax. 93 872 85 93 eltallerscp@gmail.com

ca non ge

RESTAURANT

RESERVES
938 725 568
canonge.cat

MENÚ MIGDIA
de dilluns a dissabte
SOPARS
divendres i dissabte

Tria lactis de qualitat

Marta Jorge

Tradicionalment s'ha considerat molt important incloure productes lactis en la nostra dieta diària a causa de la presència de certs nutrients com el calci o la vitamina D. La importància d'aquests nutrients per al correcte creixement dels ossos ha convertit els lactis en productes teòricament imprescindibles, sobretot durant l'adolescència, o en el cas de les dones que arriben a la menopausa pel risc de patir osteoporosi. La qüestió és si són veritablement imprescindibles o no. La realitat és que hi ha d'altres aliments que no són d'origen lacti que contenen una major quantitat d'aquests nutrients. Si a banda d'això tenim en compte que hi ha persones que no consumeixen lactis i tenen una alimentació variada sense cap carència, podem concloure que els lactis tampoc no són imprescindibles a la nostra dieta. Avui al *Saps què menges?* analitzem una etiqueta d'un producte lacti pensat específicament per a nens.

INGREDIENTS

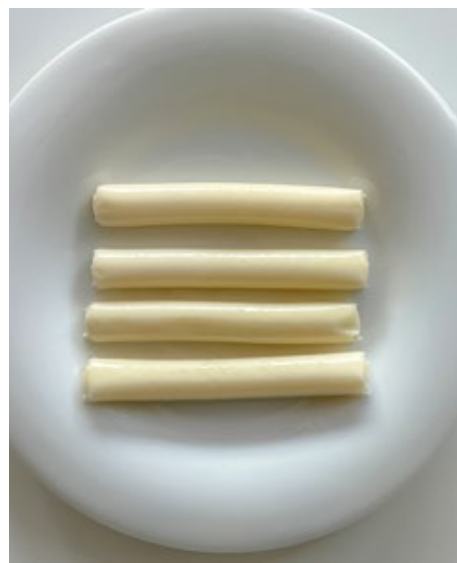
Llet de vaca pasteuritzada, sal, regulador de l'acidesa (àcid cítric), quall microbià, cultius lactis (llet).

INFORMACIÓ NUTRICIONAL (per 100g)

Valor energètic	1232 KJ (296 kcal)
Greixos	20,8 g
dels quals saturats	14,4 g
Carbohidrats	<0,5 g
dels quals sucres	<0,5 g
Fibra alimentària	3,7 g
Proteïnes	26,7 g
Sal	1,3 g
Vitamina A	194 µg
Calci	660 mg
Fòsfor	350 mg

Aquest producte conté llet, sal, quall, cultius lactis i un regulador de l'acidesa. Els quatre primers són els ingredients essencials que hauria de portar qualsevol formatge, res més. A la taula nutricional el que destaca a banda de la presència de vitamina A, calci i fòsfor és que és un producte ric en proteïnes. És cert que també conté força greixos, però en aquest tipus de producte això no té per què ser dolent, com veurem.

L'etiqueta és la d'un *snack de formatge* per a nens. D'entrada conté els 4 ingredients essencials descrits que ha de tenir un formatge. En aquest cas també s'hi ha afegit un corrector de l'acidesa que està pensat per mantenir el pH del producte. Com ja hem vist en anàlisis de productes anteriors al *Saps què menges?*, les coses es compliquen quan un llistat d'ingredients és excessivament llarg. Amb els formatges no és estrany que hi hagi sucres, olis vegetals, midons i altres substàncies afegides que un formatge de qualitat no hauria de contenir. El greix, naturalment present al formatge, és responsable d'una certa mala premsa que no està justificada perquè és un greix saludable, que no ha estat afegit al producte. Els formatges més frescos són més baixos en greixos, mentre que els curats en porten més, però això no vol pas dir que no puguem menjar de tant en tant un formatge més greixós. Tot i ser un *snack* destinat a nens, cal dir que el producte analitzat avui és força adequat per la seva composició. De fet, té poc a veure amb populars formatgets que acostumen a captar l'atenció dels més petits, per les campanyes publicitàries que no prioritzen la salut del nen.

RECORDA

Els lactis no són absolutament imprescindibles en la dieta perquè contenen nutrients necessaris que podem obtenir fins i tot en quantitat superior en altres aliments d'origen no lacti com els fruits secs, els llegums o les verdures. No obstant això, si des d'un punt de vista intestinal es toleren bé, els lactis es poden consumir de tant en tant sense problema. En el cas dels formatges, per considerar-los adequats han de portar principalment llet, sal, quall i cultius lactis. Per tant, és molt recomanable revisar sempre el llistat d'ingredients abans de comprar un producte que sembla formatge, però en realitat, és una barreja d'ingredients que s'assembla poc a un d'autèntic.

El toll del Xuclador

Josep M. Mata-Perelló / Josep Girabal Guitart
(Geoparc Mundial UNESCO de la Catalunya Central)

Pocs indrets reuneixen en tan poc espai tants elements d'interès geològic com el toll del Xuclador, un racó molt desconegut del mig del Bages. La petita riera de Bellver, afluent del Cardener, té la capçalera al vessant de ponent de la torre de Castellnou i en el recorregut ens ofereix diversos saltants i tolls. El del Xuclador és el més gran i interessant. Per explicar-ne la història geològica anem 34 milions d'anys enrere i ens trobem en un paisatge totalment diferent, ja que som en una gran plana, força lluny es veu el Pirineu que s'està formant i al sud els Catalànids. De les serralades baixen rieres que solen estar seques, però quan plou revenen, arrossegueu sorra per la llera i sovint surten de mare inundant de forma mansa grans extensions de la plana, que deixen coberta d'una capa de sediments fangosos. En el decurs dels temps geològics els sediments es van consolidar en roques i la sorra es va convertir en gruixudes masses de pedra sorrenca de color gris que ens mostren les antigues lleres. A causa de l'origen fluvial aquestes formacions s'anomenen *paleocanals*. En canvi el que havien estat fangs es van convertir en margues rogenques conegudes com a *tapàs*, i en alguns casos la vegetació de llacs i aiguamolls va donar lloc a lignit.

La riera de Bellver tendeix a anar aprofundint la llera per efecte de l'erosió, una tasca fàcil en les margues per la seva poca resistència, però quan la riera creua un paleocanal l'erosió és més difícil. La riera no pot aprofundir la llera fins que ha deixat enrere la roca dura, llavors es forma un saltant, és el que passa al toll del Xuclador, on la caiguda de l'aigua ha excavat una gran gola que pot arribar a cinc metres de fondària. Uns metres aigües amunt del saltant el camí travessa un paleocanal, amb grans blocs de gres, alguns ja despresos, però que la riera no pot arrossegar ni en les crescudes. A l'esquerra del camí que baixa al toll hi ha una mina abandonada d'uns dotze metres de fondària. S'hi va extreure lignit, però en quantitat i qualitat ínfimes; aquesta explotació només s'explica per les condicions polítiques i econòmiques de la postguerra. En la superfície aquests lignits es veuen groguencs perquè la pirita que contenia el carbó s'ha alterat formant *goethita*, terrosa i de color ocre. A l'esquerra del camí de baixada cap a la mina

hi ha una caseta i un pou tapat, un altre dels elements d'interès geològic, aquesta obra va servir per extreure aigua d'un aquífer per regar els camps.

Nom del paratge: Toll del Xuclador. **Situació:** L'accés més fàcil és des de Callús, pel camí rural que va des d'aquesta població a Viladellva. A uns 2,8 km comença una pista a la dreta que en 800 metres baixa fins a la riera. **Procedència del nom:** A ponent del Bages anomenen *toll* a un lloc profund d'un riu, més cap a llevant en uns llocs se'n diu *gola* i en altres *gorg*. Un xuclador és un lloc on l'aigua s'empassa cap al subsol per algun forat. **Situació geològica:** La zona forma part de la Depressió Geològica de l'Ebre. **Importància geològica:** Pocs indrets reuneixen tants elements interessants en tan poc espai: el toll, el saltant, un paleocanal, una mina de lignit, un pou... Un dels indrets més interessants de la geomorfologia de la comarca del Bages i del Geoparc de la Catalunya Central. **Materials geològics:** Hi ha diversitat de roques: gresos, lutites, argila, calcàries lacustres i lignit, totes d'origen continental. **Edat de la formació:** Els sediments que van originar les roques d'aquest indret es van dipositar a l'entorn del límit entre els períodes Eocè i Oligocè, fa uns 34 Ma. **Curiositats:** Quan la canalla anava a banyar-se a rius i rieres se'ls deia que a molts llocs hi havia xucladors, afirmació falsa en gairebé tots els casos. Devia ser una estratègia dels pares per evitar que els infants i joves es banyessin en llocs profunds i perillosos.

Gestió sostenible dels boscos

Ignasi Cebrian

El bosc del Balcells i, al fons, restes de l'incendi que va afectar les Brucardes i el Pont de Vilomara l'agost passat

Es poden fer moltes consideracions sobre la gestió dels boscos a Catalunya. Només en faré tres, però que poden ser la clau de volta de tot el que es faci. Primer de tot cal dir que un 75% del bosc català és privat, repartit entre uns 231.000 propietaris i molt atomitzat. Això vol dir que n'hi ha molts que tenen extensions de bosc petites i de rendibilitat baixa per produir fusta o llenya al preu actual de mercat, que és molt baix. És aleshores quan els boscos no són explotats. Per poder-lo explotar, amb la condició de fer-ho cuidant l'ecosistema, cal que els propietaris s'uneixin i concretin quin tipus de bosc volem mitjançant un pla forestal per tot Catalunya que tingui en compte els plans de gestió forestal.

La segona consideració és la formació de base de com s'han de gestionar els boscos. Una formació dels treballadors/res del bosc, dels motoserristes que fan la feina de camp. Treballadors que distingeixin allò que convé tallar i allò que convé mantenir perquè el bosc continuï sent un ecosistema. Abans d'ensenyar a fer anar la motoserreta cal ensenyar nocions de botànica i d'ecologia. Hi ha gent que té aquesta formació, encara que és poca.

Finalment la tercera consideració és l'educació de la ciutadania, que creu que tot bosc s'ha de protegir. Alguns sí, però la majoria de boscos haurien de ser explotats de manera sostenible tenint en compte que són ecosistemes. Si volem que els ciutadans opinin sobre què s'ha de fer amb el bosc, primer cal donar a conèixer com són els boscos i com poden ser explotats de forma curosa mantenint els seus valors ecològics i socials. Els boscos no són espais per entrar-hi i extreure'n tota la fusta o la llenya. I tampoc no són espais abandonats on s'acumula la biomassa, amb el perill d'incendis que això suposa. Hi ha una tercera via, la gestió forestal pròxima a la natura, aquella que tracta els boscos com a ecosistemes dels quals se'n pot treure rendiment econòmic i també social.

En resum, necessitem un pla forestal de Catalunya on es marquin els objectius de què i com explotar el bosc, uns treballadors i treballadores del bosc ben formats, i una ciutadania informada en temes de gestió forestal. Aleshores serà molt més senzill implementar una gestió forestal més pròxima a la natura, rendible econòmicament i que mantingui els valors socials i ecològics que comporta el bosc.

«L'experiència de tocar fang em va agradar molt. M'hi vaig retrobar a les classes d'Angelina Prat i des d'aleshores no he parat mai més de fer ceràmica»

MONTSERRAT RIU REBOLLEDA

Jordi Sardans
Fotos: Francesc Rubí

Ceramista. Sòcia des del primer dia de l'Associació de Ceramistes de Catalunya -1986- va estudiar a l'Escola d'Art de Vic durant tres anys i dos més a l'Escola d'Art de Manresa, on va tenir com a professor el monjo Paulí, «el meu gran mestre ceramista». Durant una dècada va ser membre de la junta del Cercle Artístic de Manresa. Té un taller de ceràmica a Manresa i un forn d'experimentació a Castellfollit del Boix. Ha participat en unes vint-i-cinc exposicions individuals i en una cinquantena de col·lectives.

avies freqüentat Cineclub Manresa?

—Sí, des de molt jove i acompanyada del meu tiet

Joan Rebolleda, que n'era tresorer. Vaig veure totes les pel·lícules clàssiques del cinema i recordo molt bé els fòrums que es feien, tant a la Sala Lloia, com quan després se'n va dir Sala Ciutat. Al final de les sessions dels dissabtes

al vespre es debatia sobre la pel·lícula visionada.

Ceràmica

—Com entres en contacte amb el món de la ceràmica?

—Quan estudiava a les monges, només gaudia de les classes de dibuix i un dia, un sol dia, la germana Dolors Fort, ens va dir: 'Avui tocareu fang'. Ens va preparar unes pastilles i efectivament vam treballar el fang. A la carretera de Vic hi havia una fàbrica de rajoles molt

antiga i, quan vam tenir feta la peça de fang, la monja es va encarregar de portar-la a coure en aquesta fàbrica. Un cop cuita, a la classe de dibuix, la vam pintar. Aquesta experiència em va agradar molt. Però mai més ja no vam tornar a fer fang. M'hi vaig retrobar quan vaig anar a classes amb l'Angelina Prat i des d'aleshores no he parat mai més de fer ceràmica.

—Com era el taller de policromia del carrer del Sol?

—Era un taller per aprendre un ofici. Em van ensenyar a daurar i fer retaulles amb sistemes moderns. Penso que alguns els venien al monestir de Montserrat. Bona part eren imatges de sants que a mi em feien pensar en l'església ortodoxa. Vaig aprendre unes tècniques determinades. Recordo haver fet unes lletres de guix amb relleu que servien d'acompanyament de l'obra, que deien coses com *Benvinguts* o *Deu-vos-guard*, que els clients que ho compraven després s'ho penjaven a casa.

—Quina va ser la teva experiència a l'Escola d'Art de Vic?

—Hi vaig estar tres anys en total, hi vaig fer els dos cursos comuns i vaig triar l'especialitat de ceràmica. Van ser uns anys d'aprenentatge, tant pel que fa a les arts aplicades com sobretot a l'especialitat. Vaig continuar els estudis a l'Escola d'Arts i Oficis de Manresa i durant dos anys em vaig examinar a Vic.

Paulí

—Quan vas conèixer el monjo i ceramista Paulí i quina impressió et va causar?

—Ja l'havia anat a visitar a Codalet, al Conflent, on tenia el taller i exercia de ceramista, quan va deixar de ser monjo. Abans havia estat molts anys com a monjo del monestir de Cuixà i també n'havia estat a Montserrat. Després el vaig tenir de professor a l'Escola d'Arts de Manresa. Va ser un autèntic mestre i hi vaig aprendre més que amb ningú. Més tard, va muntar el darrer taller a Sant Martí de Torroella, al mas Rojós.

—Amb ell vas perfeccionar la tècnica?

—Pel que fa a aquesta qüestió, la part tècnica no m'agrada ressaltar-la gaire

perquè el més important és el resultat final de la peça construïda. Hi ha d'haver una tècnica, amb l'ús dels esmalts o no, però la peça acabarà dins del forn una altra vegada, perquè normalment es couen dues vegades. És clar que s'han de conèixer les temperatures i les pastilles i les fórmules, però es tracta d'un treball llarg i pesat de fer, on es necessita experiència i paciència.

—Insisteixo, què t'aporta concretament en Paulí?

—La seva manera de posar color a les peces o d'apreciar la terra per sí mateixa, perquè les meves peces escultòriques moltes vegades són esmaltades. Apreciar i respectar la matèria és fonamental. Penso que les peces sovint ja ens diuen el que hem de fer. Una altra de les aportacions del Paulí és la manera de coure. Ell sempre ho feia amb forn de gas i amb reducció, mentre que els forns elèctrics no poden fer reducció i només són per a uns esmalts molt determinats i mecanitzats. Quan començo la cuita en el meu forn, cada hora he d'estar-hi a sobre perquè he de mirar la pressió, decidir la reducció... També em va ensenyar a fer servir les engalbes, com terres o colorants fetes amb òxids. Quan es cou no queda lluent, sinó mate, amb una mica de color.

—Quina és la importància de l'argila en la ceràmica?

—És el tot, perquè és la matèria que es fa servir per fer la ceràmica. Els primitius artistes van començar a treballar amb l'argila. Ara en podem dir pedres refractàries, gresos o porcellanes, que també són matèries argiloses, però amb propietats específiques respecte de les temperatures. Així, l'argila vermella s'ha de coure a baixa temperatura, mentre que les noves modalitats han de ser a alta temperatura.

—Fas peces per encàrrec?

—De vegades, si. Tinc alguns clients habituals i quatre exalumnes, ara convertits en un grup d'amics, amb qui comparteixo el taller de ceràmica, des de fa anys. He fet el mural de ceràmica de grans dimensions del carrer de Sant Salvador, per encàrrec de la regidora de Cultura, Anna Crespo, l'any que Manresa va ser la capital de la Cultu-

ra. Participo també anualment de les activitats de la Fira de Santa Llúcia i a la Fira Eixarcolant, que es farà a Igualada, a partir del proper 17 de setembre. He tingut la sort que el meu home m'ha entès i per això he pogut fer una mica el que he volgut. En aquest sentit, ha estat la meravella de la meua vida. La ceràmica m'ha alimentat l'esperit i fent-la soc feliç.

Exposicions

—Quina valoració fas de les teves exposicions?

—N'he arribat a fer moltes, sobretot de col·lectives. Vaig començar l'any 1987 al Centre Permanent d'Artesania de la Generalitat, amb l'Associació de Ceramistes de Catalunya, que vaig repetir els anys 1989, 1992 i 1994 fins a l'actualitat. Pel que fa a les individuals vaig començar el 1991 a La Llar, a la Massana, d'Andorra fins al 2018 en què vaig fer el mural del carrer de Sant Salvador. Cal remarcar que del 2003 al 2005, amb una de les filles, vam col·laborar en l'execució d'un gran retaulle que Paulí va fer a San Antonio, a Texas.

Quan el van muntar recordo que hi vam anar amb el meu home.

—Quina és la teva feina a l'Associació de Ceramistes de Catalunya?

—Hi soc des del primer dia que va néixer, l'any 1986. Recordo que vaig anar amb el Paulí a l'acte d'inauguració que es va fer al Palau Nacional de Montjuïc. Editen la revista *Terrart*, publicació semestral posicionada com un dels referents nacionals de la ceràmica contemporània, que és prou interessant. Ara en soc sòcia, pago una quota i ofereixen alguns petits serveis. Aquests dies els baixaré unes peces petites per exposar al local

«La part tècnica no m'agrada ressaltar-la gaire perquè el més important és el resultat final de la peça construïda»

situat al carrer del doctor Dou, amb sortida al carrer del Carme, al Raval de Barcelona. L'associació m'ha servit per poder exposar a França, concretament el 2003 a Girocens, a la Maison de la Céramique Contemporaine, i el 2013 a Llemotges, en el marc de l'experiència lluminosa del Museu Adrien Dubouché. Està bé com a centre que organitza reunions, planifiquen exposicions de ceràmica de manera continuada, però l'entitat no està preparada per resoldre ni tan sols els diversos problemes burocràtics que van sorgint amb el temps. Cal dir que no té la mateixa importància que a França, on les associacions d'*ateliers* d'art promocionen veritablement els artistes i defensen la unitat de les peces, per demostrar que la ceràmica no és un art menor. Aposten clarament per una ceràmica contemporània que sigui coneguda, amb grans galeries.

—Quants ceramistes sou actualment al Bages?

—Que jo sàpiga, a Manresa no passem de tres. Al Cercle Artístic hi ha una noia, Rosa Barbé, que fa ceràmica. De Sant Fruitós conec la Maria Gelabert; a Artés la Maria Picanyol. Hi ha una altra noia jove que he vist en alguna exposició, i para de comptar. És veritat que hi ha alumnes de ceràmica a l'Escola d'Art de Manresa.

—La ceràmica s'ha fet servir històricament per a moltes activitats?

—És coneguda arreu només com a base dels *plats i olles*, però no tant, lamentablement, per objectes importants com els amulets.

—Ara que s'estan fent obres al sector de Galceran Andreu apareixen sovint peces de ceràmica blava i de Barcelona dels segles medievals. Què creus que s'hauria de fer amb aquests objectes?

—Haurien de conservar-les al Museu de la ciutat, com ja han fet amb d'altres peces de ceràmica blava trobades en voltes d'algunes esglésies.

—Què opines de la informatització i digitalització en el camp de la ceràmica?

—No hi estic massa ficada. En aquest sentit, reconec que el meu marit em pressiona perquè tingui les fórmules informatitzades, però la veritat és que no em preocupa gaire. Soc d'aquelles persones que el mòbil me'l puc deixar tres dies i no el trobo a faltar. Conservo un arxiu de fotos de les peces que he anat construint al llarg de la vida dins l'ordinador, però no tinc cap afany per estar al dia de les noves tecnologies. Reconec que ajuden, però no dispo de tot el temps del món i estic prou absorbida, perquè entre d'altres sempre he portat les coses de la casa i he de prioritzar.

Butanera

—Què significa que ets *butanera*?

—Que els meus forns, encara avui, van amb les bombones de propà, de les quals soc una fan. Amb l'edat és cert que cada cop em pesen més, però encara tinc temps de fer treballar un segon forn per a les cuites de rakú a Castelfollit del Boix.

—Què són les cuites de rakú?

—Són cuites diferents, on s'escalfen les peces, amb l'esmalt dins del forn. Després es treuen vermelles de foc i es posen dins d'unes fulles que també

s'encenen. Es tapa tot. I fa una reducció de manera instantània. S'hi deixen un moment abans de treure-les i ficar-les dintre l'aigua, de manera que ja obtenim la peça feta, a diferència d'una cuita normal d'alta temperatura que requereix dos dies perquè es refredi. El rakú és una tècnica japonesa instantània i mil·lenària perfeccionada per l'americà Paul Soldner.

—D'alguna manera suposa una revolució dins del món de la ceràmica?

—El que està clar és que l'any 1960 Paul Soldner innova la tècnica del rakú a Occident. Per fer-ho es basa en el llibre de Leach, *A potter's book*, per construir un forn de rakú portàtil, que el porta a desenvolupar el concepte d'accident feliç, que popularitza el rakú com una tècnica molt lliure, sense restriccions.

—Són tècniques que estan en evolució?

—Sí. N'hi ha diverses, que s'han posat de moda com a forma d'experimentació o per celebrar una festa. Aquests darrers anys, quan arribem a final de curs, fem una cuita diferent amb fum, que es diu *pit fairy*. Es posen les peces dins d'un bidó embolicades, s'hi tiren sulfats, després s'encenen els encenalls que hi ha dintre, fins que sorgeixen peces molt rústiques, brunyides i primitives. Com que són peces buides de dintre, no pesen gairebé gens.

Cercle Artístic de Manresa

—Quina ha estat la teva activitat a la junta del Cercle Artístic de Manresa?

—Hi vaig ser durant deu anys i vaig fer-hi pràcticament de tot. Era la noia dels encàrrecs. Quan el meu home, Carles Esclusa, es va jubilar i després va sortir escollit president de l'entitat. El fet va coincidir amb el canvi de local, ja que vam passar de la popular plaça dels Freres, oficialment Valldaura, al número 1 del carrer de les Barres —inicialment entràvem a l'edifici per la plaça Gispert o Calsina. Entre les activitats que es van impulsar recordo els cursets de models, les classes de tècniques de gravats a les quals vaig assistir, perquè també m'agrada molt, tot i que la ceràmica m'absorbeix tant que no em queda temps per dedicar-m'hi.

el perfil

Montserrat Riu Rebolleda neix a Manresa el 12 de febrer de 1950, de pares manresans, Lluís i Maria. Ell va fer de transportista, seguint la professió de l'avi, que era el carter de la carretera de Cardona, fins que va passar a tenir un camió i treballava sobretot per a les farineres. Dos dels seus germans, Ricard i Lluís M., van continuar treballant de transportistes. Ella i la germana Rosa M. no. La seva mare es va dedicar a les feines de casa. Van viure al número 59 del carrer del Bruc, cantonada amb la carretera de Cardona, just a sota dels Pinsos Rosell, d'on van passar el 1958 al carrer Torras i Bages. El seu tiet, Joan Rebolleda, va ser durant molts anys tresorer a diverses juntes de Cineclub Manresa i «en ser solter vivia a casa nostra. Havia treballat de comptable als Ferrocarrils Catalans i després al Perramon i Badia de les cintes, a la carretera de Vic».

Va començar a estudiar Batxillerat a les Dominiques i quan es van traslladar de pis va passar a Casa Caritat, on va cursar Comerç. A l'escola només gaudia amb les classes de dibuix. Amb setze anys va entrar a treballar al despatx de Juanola Photomaton del carrer Guimerà, on l'avi tocava la tenora sempre que hi havia sardanes. Durant un temps, va estar al carrer Carrió, «però no m'agradava aquella feina». Així que va passar a un taller de policromia i empresa de retaules del carrer del Sol, que portaven Joan Parcerisas –que després va ser el responsable de Tot Art– i el germà del fotògraf David, de la carretera de Vic. Hi va fer feines manuals fins al 1972 en què es va casar amb Carles Esclusa, encarregat del taller mecànic de la Pirelli, amb qui van tenir dues filles: Emma i Marta. L'Emma és massatgista i viu a Igualada, mentre que la Marta treballa esquilant ovelles –«feltrant, com en diuen allà»– a Castellfollit del Boix, on viu amb un metge anestesista, la família del qual hi té ramat. Arran de tenir la segona filla, s'interessa per l'estudi de la ceràmica i es presenta al local del carrer del Bruc, d'Angelina Prat, mare de Joan Cornet, exalcalde de Manresa. Tenia un grupet de nens el dissabte al matí i l'ajudava. Quan va plegar, al cap de vuit anys, va muntar un taller propi al Remei de Dalt i encara hi és.

El 1983 es va matricular a l'Escola d'Art de Vic, on s'estarà tres anys, conjuntament amb Maria Gelabert, una ceramista de Sant Fruitós, i el seu marit Carles Esclusa, que hi farà escultura. Tot seguit coneix el monjo Paulí a l'Escola d'Arts i Oficis de Manresa, que li farà de professor durant dos anys, fins al 1988. Havia fet classes a les escoles fora de l'horari escolar, a través de les associacions de Pares d'Alumnes. Participa en les parades de ceràmica de la Fira de Santa Llúcia de Manresa. Ha obtingut alguns premis com el primer premi en la Fira d'Artistes i Artesans de Manresa els anys 1991 i 1994. Entre 1991 i 2018 ha fet 25 exposicions individuals. Va començar a La Llar de la Massana d'Andorra, Principat on va tornar el 1998 al Centre Cultural i de Congressos Lauredià. Durant la dècada dels noranta va exposar dues vegades a la Fundació La Caixa d'Igualada (1992 i 1997) i una a la Fundació La

Caixa de Manresa (1992). El 1995 exposava a la Sala d'Art Xipell i el 1997 a la Giacometti, també de Manresa. També ha exposat en diverses ciutats catalanes: Pals (1994), Terrassa (1996), Castellfollit del Boix (1998 i 1999), Sitges, al Cafè-bar Casablanca, també el 1998 i 1999, a Valls el 1998 i a Sant Cugat del Vallès el 1999. El segle XXI el va començar exposant a la sala d'art Xipell el 2001 i el 2010, i el 2014 va estar al Cercle Artístic de Manresa i el 2006 a la botiga d'emmarcats de Soteras Cruells del carrer Sant Andreu. També el 2006 va exposar a l'Associació de Ceramistes de Catalunya a Barcelona, ciutat on havia estat dos anys abans, a la Sala Sargadelos. El 2008 va exposar a la Capella de Sant Bartomeu de Navarces, el 2015 a la Sala Camil-la Pérez del Vendrell i el 2018 va acabar el gran mural del carrer de Sant Salvador a Manresa.

Ha participat també en una cinquantena d'exposicions col·lectives des del 1987 fins al 2018. És remarcable la seva presència en l'Exposició d'Artistes Manresans de la Casa Lluvià dels anys 1993 a 1996. El 1993 va tenir obra seleccionada a la Biennial Internacional de Ceràmica de Vic. El 1994 participa en la itinerant Tarragona, Tortosa i Reus, el 1995 en la mostra d'artistes de Monistrol de Montserrat. Exposava *Deesses* als museus de Manresa, Gavà i Arqueològic de Tarragona el 1996. El 1997 exposa a la Sagrera de Sant Fruitós. Els anys 1998-99 al Centre Cívic Selves i Carner de Manresa i el 1999 l'acaba a EscombrArt II. L'any 2000 exposa a la Casa Elizalde de Barcelona. El 2001 pels drets humans a Badalona i Molins de Rei. Amb l'Associació de Ceramistes de Catalunya participa en col·lectives de Barcelona (2001-2002), Girocens a França el 2003, el 2004 a la Col·lectiva Nadal, el 2006 al Poble Espanyol de Barcelona, el 2008 a Cerco, Saragossa. El 2002 exposa a les sales manresanes de Sant Domènec i en el Centenari de l'Escola d'Art de Manresa. El 2003 cal remarcar la de la casa Lluvià, Rua d'Art i Cercle Artístic de Manresa. Del 2003 al 2005 col·labora amb Paulí en la realització del gran retaule de Texas. El 2007 va exposar a la galeria El Portal, de Sant Andreu de la Barca i també a la col·lectiva *Dones del món*, al Centre Robert Brilles d'Esplugues de Llobregat. El 2008, a U-Amigant. El 2013 a l'experiència lumínica de Llemotges, així com a Vi_suals, Mont Sant Benet o al Museu de la Tècnica de Manresa. Darrerament, el 2018 a la sala Portal del Pardo i als *15 anys de ceràmica* a la galeria de Camil-la Pérez del Vendrell.

entre l'humanística i l'artística

“Els pintors del final del segle XII aprenien a pintar quasi atòmicament, el que veien del món. Després formaven grups; la seva ètica pictòrica esdevé bastant directa del contacte amb altres pintors i de la disbauxa dels retrocessos artístics generals.

Com a simple pintor de la natura, vaig quedar perplex, davant la sabiesa pictòrica de l'assumir el concepte italià del “sciato” i de revelar a mitges el “seu propi” (cossa o pintura) i que en la pintura com “estigma personal de cada cosa” evident en Leonardo da Vinci que la seva aplicació pictòrica es fes real i general.”

Dr. March

Exposició al Cercle Artístic de Manresa, que es pot visitar fins el 16 de setembre d'enguany.

Autor: Dr. Antoni March i Salas

Tècnica: oli

Manresa, una ciutat a mig fer

En un article publicat fa un any a *Regió7*, la sociòloga Núria Sensat es preguntava si Manresa té un problema d'autoestima o de falta d'ambició, una qüestió que hem debatut amb un psiquiatre, Pere Bonet; un historiador, Francesc Comas; un activista cultural, Joan Morros, i amb la mateixa Núria Sensat.

Jordi Estrada
(Il·lustració: Anna Crespo)

Si l'autoestima ve definida com la valoració que hom fa d'un mateix, hem d'entendre l'autoestima social com el grau de satisfacció de pertinença a un grup o comunitat. En aquest cas, parlem d'una ciutat que, com assenyalava Bonet, és heterogènia, amb una població autòctona en reculada i molt envellida: «Manresa ha estat tradicionalment un lloc de pas, on hi ha una primera generació que, provinent de la comarca o altres comarques, fa cap a Manresa; una segona, que s'hi estableix; i una tercera, que en marxa». Sens dubte, en aquests darrers decennis la diàspora s'ha accentuat amb la tendència general de molts joves catalans a obrir-se camí a l'estranger i les successives crisis econòmiques, malgrat les quals la ciutat ha continuat creixent. D'altra banda, Bonet observa que, per mantenir una bona autoestima, tant personal com col·lectiva, «més que el benestar, l'important és la sensació de benestar, i ara mateix la ciutat no genera aquesta sensació de benestar, bé sigui per l'incivisme, la precarietat laboral, veure tants lo-

cals tancats, un barri antic apagat...». I remarca que «l'autoestima sempre és una conseqüència més que no pas una causa, i ara mateix a Manresa no hi ha motius per tenir l'autoestima alta».

Per a l'historiador Francesc Comas, la tendència a la baixa autoestima dels manresans envers la seva ciutat ve de lluny. Per començar, observa Comas, «no és una ciutat antiga, sinó vella». I fa referència a les sis ocasions en què la ciutat ha estat saquejada i cremada en els darrers tres-cents anys: «El 1714 tres quartes parts de la ciutat van quedar arrasades i durant la Guerra del francès va patir quatre ràtzies més». D'altra banda, una part important de la burgesia industrial de finals del segle XIX i primers del nou segle, en comptes de quedar-se a la ciutat o a la comarca, decideix instal·lar-se a la capital: «Aquí hi deixen els directors i els encarregats». A partir dels anys vint, els prohoms manresans «creen un *lobby* burgès que ocuparà tots els consells d'administració i patronats dels òrgans econòmics de poder» i quan, als anys seixanta, molts manresans puguin finalment accedir a la universitat,

«aquest *lobby*, conegut amb el sobrenom dels dotze apòstols, actuarà de tap a iniciatives innovadores, de manera que gent formada que hauria pogut contribuir al creixement i al canvi de la ciutat, en va haver de marxar».

Pel que fa al caràcter heterogeni de la població local, Comas parla de Manresa com d'una *ciutat al·luvial*, en referència a les migracions constants al llarg dels darrers 150 anys. Explica que a partir de 1859, amb l'arribada del tren i l'efervescència de les fàbriques tèxtils, va venir molta gent del Pirineu i del Prepirineu, Lleida i Tarragona. Més endavant, als anys vint, es produeix un nou allau immigratori de gent del sud, Almeria i Múrcia, arran de l'obertura de les explotacions mineres del Bages i el Berguedà. Posteriorment, als anys seixanta, amb el boom de la construcció, hi ha una nova onada immigratòria i, a partir de l'any 2000, comencen a venir immigrants nord-africans: «A la primeria eren pocs, hi havia feina i es van integrar de seguida, cosa que no ha succeït després, en què Manresa ha absorbit un gran volum migratori que no ha sabut o pogut assimilar».

Joan Morros vincula l'autoestima amb fets o àmbits concrets i posa com a exemple la vida de barri: «Abans existia una autoestima de barri perquè els veïns tenien consciència de pertànyer a una petita comunitat amb una identitat i una història pròpies, on les associacions de veïns jugaven un paper aglutinador». Amb tot, considera que «hi ha prou motius a Manresa per tenir una bona autoestima ciutadana, malgrat la percepció de viure en un ciutat bruta i deixada, amb molta inseguretat». Vincula, doncs, l'autoestima amb la implicació dels ciutadans en iniciatives de ciutat: «On hi ha xarxa social, hi ha més autoestima». Ens ho corrobora el projecte del Kursaal, «una mostra d'autoestima compartida, perquè ha estat el resultat d'un procés participatiu, que ha generat un sentiment de pertinença i actua com a element dinamitzador».

Com ens veiem i com ens veuen

Morros destaca que «als forasters que arriben a Manresa els sorprèn la indolència amb què els manresans es miren la seva ciutat», i és que molt sovint això passa perquè ni els mateixos manresans la coneixen. Ho confirma Comas, a partir de les visites guiades: «Sempre els dic que es mirin la ciutat amb ulls de turista». I fa la reflexió que, «si no la coneixem, com podem posar-la en valor? «Potser sí que una

LLIBRERIA – PAPERERIA
RUBIRALTA 100
anys

Born, 24
08241 Manresa
Tel. 938724130
rubiralta24@hotmail.com

EDICIONS SELECTES
LLIBRES PARCIR

▪ Àngel Guimerà, 74
▪ 08241 Manresa
▪ Tel. 93 873 38 82
▪ www.parcir.com
▪ parcir@parcir.com

part de la població viu d'esquena a la ciutat, però cada any, per les visites a la Manresa desconeguda, passen entre 600 i 700 persones. En les visites a la ciutat amb grups forans, «detectes que venen amb una idea de ciutat grisa, boirosa i carregada de cròniques negres. I és que amb la construcció de la variant, els visitants només coneixen Manresa a partir dels clixés i els tòpics, sovint accentuats pels mitjans de comunicació, els quals tenen una part de responsabilitat en la imatge que es transmet d'un territori o ciutat, per bé o per mal». Com assenyala Morros, «si les notícies que apareixen en relació amb una ciutat són sistemàticament de crònica negra, com passa sovint amb Manresa, l'autoestima se'n ressent».

L'autoestima pot millorar, si millora l'entorn

La sociòloga Núria Sensat opina que

«Manresa és una ciutat que desconcerta». Argumenta que «els manresans tenim consciència de viure en un entorn privilegiat, amb una bona xarxa de salut, una ubicació geogràfica excel·lent, les comoditats d'una ciutat mitjana... però tanmateix ens falta ambició, més que no pas autoestima». Assegura que «tenim molt potencial, però no sabem aprofitar-lo». En relació al barri antic, més vell que antic, afirma que «hi falten elements que actuïn com a motor de regeneració» i qüestiona que el nou edifici que acollirà diverses dependències i serveis de la Generalitat, al Galceran Andreu, generi cap efecte dinamitzador sobre el barri, «cosa que sí faria la presència de facultats universitàries». I encara sobre el barri vell, Sensat manifesta que «viu atrapat per una normativa molt rígida; és el reflex d'un adormiment, fruit de la falta d'ambició». I coincideix amb Bonet a

reclamar dels polítics una visió a llarg termini, amb un projecte o pacte de ciutat que arrossegui els agents econòmics i socials.

A curt i mitjà termini, caldria, segons Comas, trobar estratègies perquè els ciutadans adquireixin consciència de ciutat i de comarca. I només hi ha una manera: «Fent que la gent conegui la ciutat, ja que hi ha un percentatge important de la població que mai no baixa al centre històric, i a la vegada s'està convertint en una ciutat dormitori». Reconeix, així mateix, que «un dels mèrits de Manresa 2022 és contribuir a posar en valor els elements patrimonials envers la gent de casa i de fora». Però com assenyala Sensat, ens manquen «elements de referència i idees per relligar la ciutat» i ens sobren «complexos i sentir-nos més petits del que som».

lèxic a la manresana

Tenir l'ullal de la Séquia al clatell

Jaume Puig

L'amic Isidre Casals m'aporta la frase feta manresana: «Tenir l'ullal de la Séquia al clatell», que voldria dir «plorar amb facilitat, especialment un nen». Em diu que no era d'ús diari, però que es feia servir.

I hi afegeix que també havia sentit a dir «brotar de l'ullal» en el sentit d'un gran doll d'aigua: «Aquella font brota (o brolla) com un ullal de la Séquia».

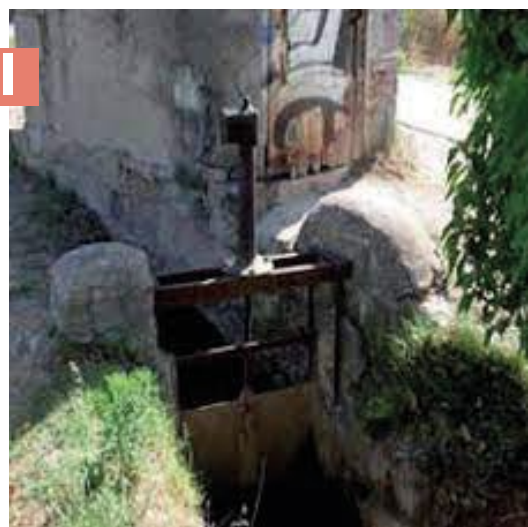
Si busquem el significat de paraula *ullal* al diccionari normatiu (DIEC) trobarem que parla d'un tipus de dent o també d'un clot o forat per on surt l'aigua. Però no recull el sentit que s'hi dona en els llocs on hi ha canals o séquies, com és el cas manresà. Sí que ho recull el Diccionari Català Valencià Balear, tot i que el situa en poblacions més occidentals, on també hi ha séquies...: «Obertura lateral d'una séquia, per on l'aigua d'aquesta passa a una sequiola (Urgell, Morella); cast. *Sangradera*».

Ja comentàvem en el primer article d'aquesta secció, dins del *Vocabulari sequiaire*, que els *ullals* són les comportes de la Séquia que donen rec als camps, i que els *bagants* serveixen per desguassar i obrir i tancar la Séquia en llocs estratègics, com ara la resclosa de Balsareny. Més exactament,

el bagant seria una peça de fusta plana que encaixa en unes guies verticals (en els dos laterals i el fons) a les vores de recs i séquies, que interromp el pas de l'aigua per fer pujar el nivell i que surti per un sobreeixidor lateral, «l'aigua quedava en vaga (a l'espera) en el rec, canal o séquia fins a sortir per sobre», diu Casals.

I recordem, finalment, que en el número de maig del 2021 esmentat abans, també parlàvem del *restellador*: peça de fusta plana que encaixa en unes guies verticals, en els dos laterals i al fons, que, en apujar-la, deixa sortir l'aigua d'un canal o séquia per derivar-ne una determinat cabal cap a un rec o ramal secundari. Cal dir que al Museu de la Tècnica de Manresa es conserven exemples dels diferents tipus d'ullals, bagants i restelladors.

Podeu fer arribar les vostres aportacions a elpou@elpou.cat o via Twitter, amb l'etiqueta *#bagesisme*.

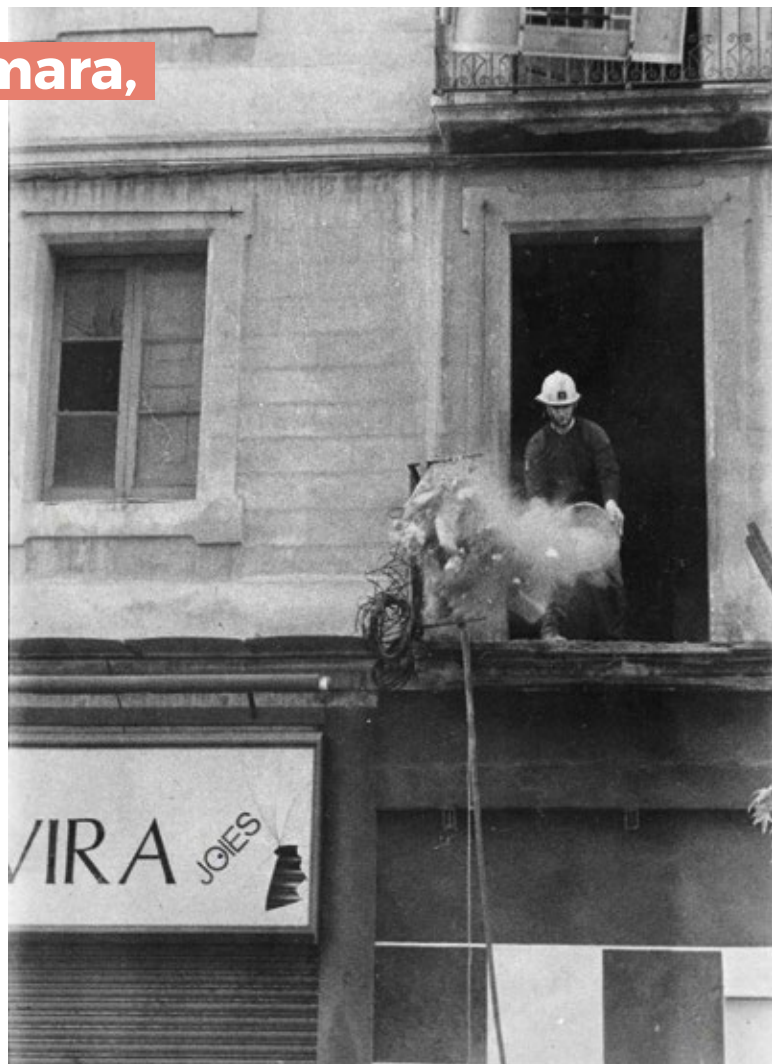

Atemptat al Centre Alimara, seu de l'MDT (1989)

J. S. Foto: Joel L. Nadeu

El Pou de la gallina de desembre de 1989, informava, en la seva secció *De mes a mes*, de l'atemptat terrorista perpetrat per la banda feixista Milícia catalana, contra la seu del centre d'acollida Alimara, situat al número 53 del carrer de Guimerà. La bomba col·locada el 4 de novembre de 1989 pels terroristes amb nocturnitat i traïdoria no va causar víctimes mortals, però sí seriosos danys a l'estructura de l'edifici, sobretot a l'escala. Els bombers van haver de rescatar els veïns de la tercera planta, que havien quedat atrapats. Aquells dies, els feixistes van reivindicar també dos atemptats més: un contra la Clínica Dexeus de Barcelona i un altre a Sant Boi de Llobregat. L'endemà, militants de l'MDT locals i comarcals es van manifestar i es van concentrar davant l'edifici de la Comissaria de Policia a Manresa. El dissabte 11 de novembre, unes 300 persones de diversos col·lectius ciutadans van convocar una manifestació de rebuig i van lliurar una carta als responsables policials, que van acabar dissolent a cops de porra la protesta. Un dels inspectors de la Policia de Manresa en aquells moments, que actualment està jubilat i viu a Manresa, va respondre amb un lacònic «no» a les tres preguntes que li vam fer en relació a l'atemptat: «S'ha obert alguna investigació? L'han reivindicat elements feixistes de Milícia catalana, sabeu qui són? Hi podrien estar implicats elements de policia de la Comissaria local?».

Com diu l'exregidor del PSUC a l'Ajuntament de Manresa, Ramon Majó Lluch, en les seves memòries públiques, *El meu lloc al món*, «la realitat és que mai no es van iniciar investigacions ni es va interrogar ningú, la qual cosa evidencia, al meu entendre, la complicitat de les forces policials». I prossegueix el polític comunista: «L'acceptació d'un fet tan greu, fins i tot amb la benevolència per part de la ciutadania en general i de les principals forces polítiques es va basar en el fet que el centre era un niu d'organitzacions independentistes com l'MDT (precursora de la CUP actual) o els Comitès de Solidaritat amb els Patriotes Catalans. Vist des d'avui dia, després de l'ascens fulgurant de l'independentisme fins a configurar-se com l'eix principal de la política catalana, posar sota sospita tot el que hi tingués a veure fa senzillament riure (o plorar)». El Centre Alimara també acollia or-

ganitzacions populars com el Casal de Cuba, el Comitè de Solidaritat amb Nicaragua i amb Palestina, l'Associació de la Dona del Bages o la Comissió d'Unitat per la Pau, que havia encapçalat al Bages la campanya pel No a l'OTAN. L'equació independentisme=terrorisme=enemic públic número 1, que sovint fa l'estat capitalista espanyol, busca segons Majó, la conclusió que «es mereixien la bomba perquè s'ho havien ben buscat, va propiciar la insolidaritat de molta gent –incridiblement també per part de les organitzacions majoritàries de l'esquerra manresana– malgrat la ideologia ultra dels seus autors i el perill cert que va representar per als llogaters del pis superior, fent encara més fàcil la impunitat dels seus autors». «L'absència de crítica i rebuig d'aquest gravíssim cas em va separar definitivament dels companys de l'antic PSUC, amb els quals vaig considerar que ja no hi tenia cap afinitat política i era l'expressió més evident de l'abismal diferència ideològica que ens separava», conclou Majó.

www.guiamanresa.com

GUIA CULTURAL, SOCIAL I COMERCIAL DE MANRESA I LA CATALUNYA CENTRAL

CINEMA. Jordi Casas

Realisme màgic francès

Cineclub Manresa inaugura la temporada amb un dels millors films de l'any passat, *Petite maman*. Una nena de vuit anys, després de morir la seva àvia, ajuda els pares a buidar la casa on va créixer la seva mare. En el bosc que l'envolta coneix una altra nena de la seva edat i de seguida estableixen una preciosa amistat. Junes construeixen una cabana al bosc i, entre jocs i confidències, desvelaran un secret fascinant. La directora Céline Sciamma, que ja va meravellar el públic de Cineclub amb el seu film anterior, *Retrato de una mujer en llamas*, ens ofereix una història preciosa que juga amb el realisme màgic i tracta temes com el dol i l'amistat des de la infantesa. *Petite maman* es podrà veure a l'Espai Plana de l'Om el diumenge 18 de setembre, a les 18:30 h. La resta del mes Cineclub tindrà presència al festival Clam, del 23 de setembre al 2 d'octubre als cinemes Bages Centre, amb una ambiciosa programació que es desvelarà properament.

MÚSICA. Marc Vilanova

Un mes de transició

Abans d'acollir la 25a Fira Mediterrània, que es farà del 6 al 9 d'octubre, aquest setembre volem destacar algunes propostes musicals per anar escalfant motors de cara aquest importantíssim esdeveniment per a la nostra ciutat. En primer lloc, començant per la Sala Stroika i dins el cicle de concerts KM0, tindrem la visita dels Oniria amb el seu estil eclèctic que beu de multitud d'influències diferents, acompanyats del pop delicat de Sufragio Universal (dissabte, 24 de setembre, 21:30 h.). I canviant d'espai i dirigint-nos cap al teatre Kursaal, volem posar en especial relleu l'espectacle *Enecus*. Basat en la vida de Sant Ignasi de Loiola i amb la composició musical dels germans Lluís i Miquel Coll, l'obra vol endinsar-se en la capacitat de transformació de les persones en un món canviant com en el que vivim, que exigeix redescobriments (dissabte, 17 de setembre, 20 h, i diumenge, 18 de setembre, 18 h). I per acabar no ens oblidem que el cicle de concerts *Voilà a la Lluvià* continua durant aquest mes de setembre amb l'Especial Veus i Los Guateques.

TEATRE. Rosa Clarena

'Enecus', la transformació, al Kursaal

La transformació en el sentit més místic, la revelació que va tenir Ínigo de Loyola quan va fer estada a Manresa i que el va convertir en sant més endavant és el fonament d'*Enecus*, una producció musicoteatral cent per cent manresana que s'estrenarà al Kursaal el 17 i 18 de setembre; un dels plats forts de la commemoració dels 500 anys de l'estada d'Ignasi de Loiola a Manresa. Dirigida per Enric Llor, compta amb Jordi Figueras, que es posa en la pell d'Enecus (Ignasi) que, acompanyat de cinc presències, mostrarà la transformació interior del pelegrí. Unes presències que es materialitzaran en la consciència, interpretada per Natxo Tarrés; el desig, a càrrec de Marta Valero; Salva Race-ro representant allò aliè; la culpa, que interpretarà Lluís Barrera i, finalment, l'enyor, representant la mare, a càrrec de Celeste Alias. I tot embolcallat per les composicions musicals que han creat els germans Lluís Coll –compositor i director musical de l'espectacle– i Miquel Coll, que s'ha fet càrrec de la musicalitat, la textura i el so. Us convidem a entrar en aquest moment de transformació, que segur que serà un mirall d'instant viscuts en algun moment o altre de la nostra vida.

VINS. Pilar García, sommelier de Las Vegas

Dolç de Foc Espurnes 2021

Segon vi de la col·lecció iniciada pel sommelier David Seijas i la família Roqueta, fruit de l'experiència adquirida treballant i reinterpretant la tècnica del vi bullit. Aquest vi s'elaborava en temps de verema, a partir de les varietats tradicionals de la comarca. Es feia bullir el most sense fermentar, en calderes de coure. El resultat era un vi dolç i intens, més glicèric, típic dels dies de festa al Bages.

El 2016, David Seijas i Ramon Roquera van concentrar coneixements d'una recepta secreta de Mercé Torrentó, avantpassada de la família, esposa de Joan Roqueta, que cada any es feia elaborar per a ella el seu vi bullit. L'elaboració és ben complexa, ja que s'hi barregen tres tipus diferents de vins. Vi de color groc palla, ens mostra una aroma fresca de menta i cítrics, confits i orellanes, préssec i poma al forn. Entrada en boca llaminera, marcada per una acidesa fresca i viva que és complementada amb la dolçor i la densitat del vi bullit i deixa records de taronja i mandarina de bon paladar.

Preu de venda: 14 euros

Edifici entre el carrer Sant Francesc i la plaça Gispert

Lluís Virós. Foto: Francesc Rubí

A

la part del nucli antic anomenada dels Quatre Cantons, una zona d'exemple de la segona meitat del segle

XIX, hi ha cases d'habitatges burgeses com aquesta de 1893, segons el cadastre, d'estil neoclàssic i molt ben restaurada a principi del nostre segle, que fa cantonada entre els carrers de les Barreres i de Sant Francesc, amb la façana principal de cara a la plaça Gispert.

És un edifici d'habitatges entre mitgeres, de planta baixa i quatre pisos, que destaca perquè resol de manera singular una cantonada de dimensions reduïdes amb una façana petita en forma de xamfrà de geometria neta. També és particular el tractament del mur, arrebossat i pintat d'un color rosat, amb esgrafiats de motius geomètrics i vegetals (probablement posteriors) que li donen un aspecte original i marquen el ritme de la façana. Verticalment, té les obertures alineades. Els emmarcaments de les obertures, les cantoneres del pany de mur del xamfrà i la planta baixa estan destacats amb un color clar, així com les línies gruixudes que marquen la imposta entre els tres primers pisos i la cornisa. Entre les dues darreres plantes hi ha un esgrafi, igual que a sota de la cornisa. Les obertures dels tres primers pisos són balcons amb baranes de forja típiques de l'època, mentre que a la darrera planta hi ha finestres. Les obertures disminueixen paulatinament de mida a mesura que pugen els pisos, de manera que l'edifici aparenta ser més alt del que és.

El catàleg de Manresa protegeix parcialment l'edifici, la volumetria, l'estructura, la composició de les façanes

i els seus elements, com les baranes i els esgrafiats. Forma part del catàleg per la importància artística, com a mostra de l'arquitectura neoclàssica de final del segle XIX, per l'originalitat de la cantonada i dels esgrafiats, i per la seva funció d'encaix amb l'espai urbà

del nucli antic. És un edifici que mostra la potencialitat d'una bona restauració, respectuosa amb les seves característiques, tot i que cal remarcar que, com a la major part d'edificis de la ciutat, l'eliminació del cablejat grapat en milloraria notablement l'estètica.

Llorenç Capdevila

Eudald Tomasa

Guilleries

El Boi és el protagonista de *Guilleries* (Males Herbes, 2022), la darrera novel·la de Ferran Garcia. El Boi és un jove taradellenc que, a finals del segle XIX, es veu embolicat en una història de venjança salvatge, amb personatges sinistres, personatges tendres i personatges ambigus; enmig d'un paisatge que es converteix en un personatge més: «La meua terra és un clot envoltat completament de muntanyes: al sud el Montseny, a l'est les Guilleries, al nord el Collsacabra, Bellmunt i Puigsacalm, i a Ponent els altiplans del Lluçanès i el Moianès. Quan ets al bell mig d'aquest sot, es fa més evident que ets dins una presó de pedra, marges, cims i boscos infinits. La Plana, sí, però una plana enganyosa i falsa, a tot arreu hi ha bonys, la terra és boteruda i plena de turons. El clot fa que s'hi acumulin les boires, i tot plegat, muntanyes, turons, boires, camps, pobles i masies, et marca, per bé o per mal». I al Boi li tocarà viure episodis violents, en aquesta experiència iniciàtica extrema. Si hi ha, però, per als amants de les contradiccions i l'ambigüitat, un personatge fascinant en aquesta novel·la, aquest és sense cap dubte Joan Tur, que, com el mític Long John Silver de *L'illa del tresor*, acompanya el protagonista en el seu procés de creixement.

Podem pensar que *Guilleries* és una trama d'aventures en format de novel·la històrica, que aprofundeix en temes com la culpa, la crueltat o la redempció. I potser una mica sí que ho és, tot això, més per la banda de les aventures que per la de la història. Però *Guilleries* va força més enllà de qualsevol etiqueta, perquè es tracta de literatura d'alt voltatge. Per això, més enllà de les aventures del protagonista o de la recreació d'una època i un ambient, val la pena llegir-la per com està escrita, perquè mostra una narrativa vibrant, sintètica, plena de matisos, intel·ligent, que aconsegueix un to que arrossega el lector cap al riu de sang i clarobscur que mou els personatges. La prosa, d'una bellesa brutal, excel·leix de manera especial en les comparacions, plàstiques, visuals i, de vegades, sorprenents, un recurs que Garcia fa anar per on vol, amb creativitat efectiva.

Erques Torres

Manresa, ciutat turística

M'agrada passejar per Girona, almenys un cop al mes. Prendre un *negróni* en una terrassa de la plaça de la Independència, endinsar-me en els carrerons del Call, visitar la Catedral, de tant en tant, per gaudir del tapís de la Creació, però també del baldaquí de plata i or, gaudir del silenci del claustre de Sant Pere de Galligants, donar la volta a als arcs llombards de la capella de Sant Nicolau o enfilars la vall de Sant Daniel per intuir el monestir de lluny. Al mes de maig és Temps de Flors i han aconseguit que sigui una fita en les visites de persones d'arreu. Olors i colors sobre una ciutat antiga on hi ha la seu de la universitat, restaurants amb encant, botigues curioses, despatxos de professionals, museus... Un lloc desitjat, perquè algú va preservar-lo, va repensar-lo urbanísticament, va relançar-lo.

Amb intel·ligència i persistència. En les ciutats mitjanes de França o d'Itàlia, el turisme no és només una font d'ingressos rellevant, sinó una forma de figurar en el mapa del desig. Les destinacions que voldríem veure i viure, perquè contenen tresors que necessitem *posseir*, o experiències que volem *arrabassar*. El turisme, encara que sigui criticat per algun sector pseudoesquerranós de Barcelona, és una pràctica civil, especialment quan parlem de turisme cultural. Gaudir de la cultura dignifica els mortals. Quan venen de fora a gaudir de la *nostra* cultura, llavors la cultura es projecta fora i ens fa formar part de l'imaginari de les persones del món. Per això, promoure el turisme és promoure la identitat exportada, voler ser rellevant més enllà d'un municipi gairebé sempre mancat d'autoestima... Ser, en turisme, és gravar un moment emocional en la ment de les persones. Girona, en la meua ment, té gust de gelat del Rocambolesc del carrer de Santa Clara. Té color de posta sobre l'Onyar. Té olor de rosa de primavera. Ahir a la nit, passejant per Manresa, sentia l'olor de pixum arreu del barri vell, mirava les façanes degradades, esquivava determinada humanitat deambulant pels carrers com en un barri pobre marroquí... Vaig recordar un article amb dades turístiques de la Manresa de 2022. I imaginava amb nostàlgia el que Manresa hauria pogut ser, a nivell turístic. Vaig arribar al Passeig. Una família de francesos! Em va preocupar pensar on anirien a dormir... a quin hotel? Em preocupo massa, vaig pensar. La meua ment va volar a Girona, com un alliberament.

EL CUL DEL POU

NÚM. 295

NITS TÒRRIDES D'ESTIU

Durant l'any, quan la gent no fa vacances i transita pels carrers amb llum de dia o s'arrauleix a casa pel fred, al centre històric hi ha diversos indicis --ja crònics-- de deteriorament, però, qui més qui menys, pensa que qui dia passa, any empeny. Ara, a l'estiu, ai l'estiu! En ple agost, la calma esdevé tensa i, quan es fa fosc, aflora la misèria i tots els problemes es propulsen de pet cap al cel com un castell de focs anticipat a la Festa Major. Esclata la inseguretat, l'acumulació incontrolada de brutícia, la delinqüència, l'incivisme i la borratxera. Misèria en la màxima expressió. L'esclat diari d'un polvorí que, reconeguem-ho, l'administració no sap com abordar, la policia com contenir i els ciutadans, cada cop més, com suportar.

Perquè és una època en què qui es queda a Manresa no té cap alternativa d'oci, ni diners, ni oportunitats, ni cap més opció que li resulti més atractiva que vagarejar pels carrers, entrompar-se per dependència o oportunitat i, el més greu, aprofitar la més ínfima escletxa per passar-se de la ratlla, alterar la convivència, embolicar la troca o, ras i curt, delinquir. La sort ja no es tempta perquè qualsevol línia vermella ha quedat difusa i alguns es cansen de conviure amb tanta pobresa que es fa difícil mantenir certa dignitat portant una *vida ordenada* quan, al teu voltant, ja gairebé ningú vol --ni pot-- seguir les regles. Els carrers són bulevards de somnis trencats i futurs obscurs, on la calor asfixiant fa dansar tots els dimonis. No pas els de Xàldiga, sinó els de l'avèrn.

Vaig rebre no fa pas gaire
aquests versos que estan bé
i tenen un cert aire
del que a mi m'agrada fer.
¿És que vaig creant escola
o són uns competidors?
Benvinguts a fer tabola
siguin els Desbrossadors.

LA VALL DEL PARADÍS

Per la Vall del Paradís,
sant Ignasi hi passejava.
¿Saps que ha perdut tot l'encís?
Ja no fa caure la bava.
Temps ha per la Creu del Tort
un caminet hi pujava
que ara està ferit de mort
pel gran mur del Pedrabrava.
¿Amb quin dret barrà el camí
per on no es pot passar ara,
un camí pagès, veí
del torrent de Santa Clara?
Ningú li va dar permís.
Que s'ensorri doncs la tanca
de la Vall del Paradís,
que Manresa és ciutat franca!
Aquest cas és un misteri:
el batlle no diu ni fava.
¿Com pot ser, com pot haver-hi
a hores d'ara aquesta trava?
Per la Vall del Paradís,
sense murs falcats amb grava,
volem trescar-hi els veïns
com sant Ignasi hi trescava.

(Els Desbrossadors del Cardener, 2022)

Per l'Onze de Setembre, la Diada,
estic un altre cop, ben disposat
a fer pinya amb la gent com jo, obstinada,
que anhela un país amb llibertat.
Ens hem fet grans i volem dir la nostra.
Sabem que no ens duu enlloc l'Espanya endins
que pretén retenir-nos sota un sostre
d'horitzons autonòmics i mesquins.
Som una pàtria, un poble amb una parla
que el centralisme vol anorrear-la
perquè ens fa ser qui som i més germans.
Ja n'hi ha prou de ser una terra esclava,
sotmesa als reis borbons. Amb nova saba,
lluitem i fem Països Catalans!

INTERCANVI DE PARELLES
AL PASSEIG DE LA REPÚBLICA

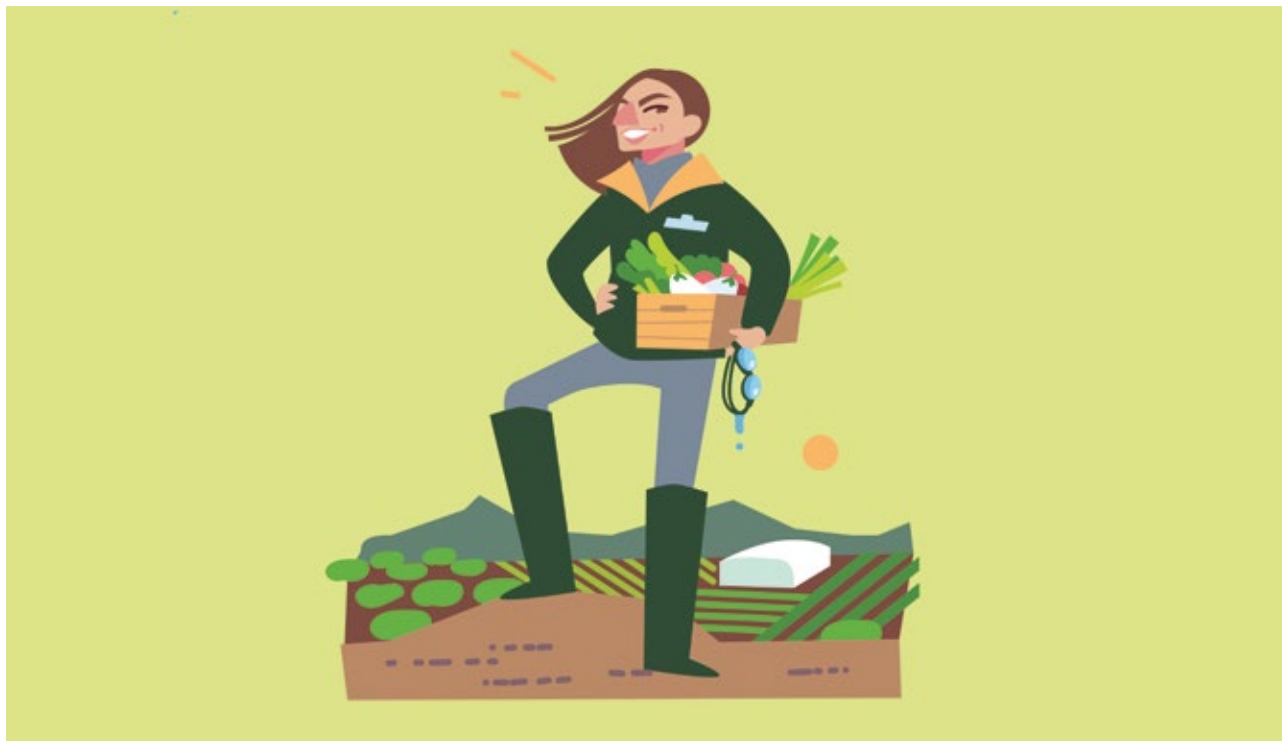
Aquest mes em veig obligat a tornar-vos a parlar del Narcís Ceb Olleta. A l'últim *Espòiler* ja us vaig relatar la meua primera interacció amb ell, l'estiu de l'any 2022, i us he d'anunciar, per a tranquil·litat vostra, que finalment no em va perpetrar. Tot i així, ell ho va donar tot en aquella Festa Major i, com era d'esperar, les autoritats el van haver d'ingressar en un laboratori. Els viròlegs van aconseguir controlar-li uns brots d'infeccions de transmissió sexual (ITS) desconeguts fins aquell moment, així com la verola del mico –«me la van passar unes rates», segons clarifica ell– i noves variants de l'aviar...

La qüestió és que anys més tard, ja desinfectat –o això espero–, el Narcís Ceb Olleta torna a ballar-la. En aquesta ocasió vol obrir un club d'intercanvi de parelles a Manresa, amb l'obligatorietat del passaport ITS, i m'ha convidat a veure el local que acaba de llogar al passeig de la República. El Ceb, tot suat, em rep a l'interior del recinte: «Passa, passa... Mira quin espai! Ja m'estic imaginant com gaudirem...

I tindrem respecte al passat del local. Sabies que fa anys aquí hi havia un servei tècnic de calderes? Em diràs que no és casualitat? Reparaven calderes que ja no escalfaven, i ara repararem parelles que ja no s'escalfen. És fantàstic! Però el més morbós de tot és que fa quatre dies, aquí, hi havia la primera *comissaria de proximitat* de Catalunya. La primera! Aquí, els agents dels Mossos d'Esquadra i la Policia Local de Manresa, tots barrejats, feien intercanvis de parella. Ja m'entens, i ja m'estic posant... Els retrem homenatge amb un espai amb porres per tot arreu i equipament *bondage*. I evidentment, el dia de la inauguració convidarem tots els agents de la ciutat. Ep, però que vinguin amb parella, eh!».

Per posar remei a la meua ignorància sobre el motiu del tancament de la *comissaria de proximitat*, li pregunto al Narcís. I ell em respon sorprès: «Home, quasi 300 metres quadrats de local comercial al barri antic és una barbaritat, però 300 metres quadrats de *comissaria*... Ja m'entens, se'ls va fer petita a la primera de canvi».

ALBA CASASAYAS, PASTADA AMB AIGUA, TERRA I FOC

Aquest estiu tots vam sentir la ferum del bosc cremat al Pont de Vilomara i, poc després, encara d'un altre foc a Manresa, vora Bufalvent. Un desastre rere el qual sempre hi ha persones. Com ara l'Alba Casasayas i Clusellas que, amb 27 anys, aquell dia també hi era –com hi era tot cal Casasayas. L'Alba és la filla petita, després de l'Enric i la Gemma, i l'explotació agrària familiar és al vessant de les Arnaules, que el seu pare Enric ha menat sempre. 136 hectàrees amb bosc, cereal i horta, i 500 porcs integrats dels que aprofiten l'adob. I és per tot plegat que potser coneixeu l'Alba, perquè també hi treballa de valent i, a més a més, baixa a ciutat per tres mercats cada setmana: els dimecres a la plaça de les Oques, el divendres a la Mion i els dissabtes a Plaça. Sempre al costat de l'Anna, sa mare, des que tenia catorze anys! Qui ho hagués dit que acabaria lligada a la terra si el seu vessant públic havia començat dins l'aigua? Als vuit anys entra al Club Natació Manresa i, seguint l'estela dels germans, aviat va incorporar-se al waterpolo fins que el club va desaparèixer. Vingué aleshores un pelegrinatge esportiu per Terrassa i Sallent, fins la creació del nou Minorisa. Allà serà la capitana de l'equip femení i no parerà fins deixar-lo a primera divisió. «Soc molt competitiva, no m'agrada perdre ni al parxís!». I amb tot, una lesió l'aparta de l'equip als divuit anys –però avui encara neda i pedala tres cops per setmana en un equip de triatló! Paral·lelament estudia Comerç i tot seguit un cicle superior d'Administració i finances, i es queda a la mateixa empresa de Santpedor on va fer les pràctiques. El cop de cap de la seva vida el farà als 24 anys, aleshores que el germà gran va buscar el seu futur laboral lluny de la

pagesia. «Temíem que no es perdés tot plegat i jo vaig decidir renunciar a la feina de despatx per dedicar-me al camp: ho havia de provar, encara que m'equivoqués!». La decisió és ferma i ella és tossuda –i potser és que ho havia de ser, en un món d'estructura familiar i tradicionalment masculí. «Ni sé, ni sé fer, ni sempre faria igual que el meu pare.... i això ens ha portat topades. Soc una dona. I ho han hagut d'entendre també els treballadors que mai no havien tingut *kapo* femení...». Avui, a l'explotació de les Arnaules es treballa el producte de proximitat, tot i que abans havien treballat a l'engròs per a les grans superfícies. I l'Alba, a qui li encanta el tracte amb la gent, remata el jornal amb la botiga que han obert totes les tardes a la mateixa finca. «Haver estudiat comerç em va anar bé: tot s'aprofita aquí, encara que sigui impossible fer diners llargs. Ja se n'encarreguen els senglars, cabirols, conills i tudons! Per aquesta competència sí que ens farien falta ajudes públiques...». Per aquesta i per als canvis climàtics: aquest estiu han sofert també sol i sequera «que ens ha rostit totes les síndries i melons». Els tomàquets i mongetes d'hivernacle també han rebut. Només faltava que el foc se'ls carregués tres remolcs, el pallar de les ovelles, el reg per degoteig, un camp de mongeta del ganxet i, encara, 500 presseguers i 400 oliveres, «Vaig veure cremar tot el món on he viscut. I per un moment, veient la violència de les flames, vaig pensar que ens quedàvem sense res, ni casa, que no ho veuria mai més...». Però, membre d'una nissaga de pagesos –emparentada amb Cal Porta i Cal Jan Pastor– l'Alba se sap forta i disposada a tots els embats. I amb la rialla ampla de qui gosa poder, sempre se sent a punt de tornar a sembrar.

MANRESA ET TRANSFORMA

A bans de venir a viure a Manresa era una persona normal. Li havien dit que era una ciutat tranquil·la, fins i tot massa tranquil·la, on tothom és amic de tothom i ningú no es posa amb ningú. Però no havia passat una setmana que ja li havien robat la cartera a punta de ganivet, algú li havia trinxat el retrovisor del cotxe i un patinet a tota pastilla li havia fracturat tibia i peroné. Amb la cama i l'ànim immobilitzats, va decidir fer de la necessitat virtut i dedicar-se a gaudir amb plenitud de la seva nova llar. Cuinaria, llegiria i escoltaria música. Però aviat li van passar les ganes de cuinar. Van desallotjar-lo de casa abans de batre el primer ou. A l'escala, uns desconeguts havien improvisat una barbacoa multitudinària al menjador, amb traca final. Quan l'endemà els veïns van poder reocupar l'edifici, van trobar-se amb les neveres buides, sense la barana de l'escala i una tifarada ben galdosa a cada rebedor, en record de la *performance* gastronòmica del dia abans. En dejú i amb la pota ranca, el nou veí, convenientment censat, va ficar-se al llit amb el desig d'oblidar-ho tot amb una bona dormida. Però poc després de la mitja nit van despertar-lo uns crits i unes sirenes al carrer. Va llegir-ho l'endemà al diari: un desplegament policial havia aconseguit identificar un malfactor d'entre dos bessons. El cas és que entre tots i tot havien aconseguit transformar el nou resident en una persona resignada, desconfiada, poruga i apolítica. Però d'això el diari no en deia res.

ZONA CATASTRÒFICA

Arran dels importants incendis a Catalunya i a la resta de la península durant el juliol i l'agost, en una visita al municipi de Begís, a l'Alt Palància, a la província de Castelló, Pedro Sánchez va anunciar que l'estat declararia «zones catastròfiques» totes aquelles on els focs haguessin arrasat més de 500 hectàrees. És el cas del que va començar a cremar el 17 de juliol al Pont de Vilomara i que va acabar afectant el terme de Manresa. Comptat i debatut, i lamentant les desgràcies en urbanitzacions com la del River Park, si per a la ciutat cau alguna compensació, oli en un llum. Una ajuda que serveixi, per exemple, perquè endreçar aquest penjoll de cables del carrer de Serarols. No sé pas si hi ha algun tipus de corrent elèctric circulant, però espero que algun dia no hàgim de lamentar alguna desgràcia.

VERSET REIVINDICATIU

La dotació com a zona catastròfica no sé pas si serà suficient per recuperar el dret de pas per l'antic camí que va del torrent de Sant Ignasi, paral·lel a la carretera i al Cardener a la creu del Tort, que ara està tallat per voluntat de la propietat privada. A través de les xarxes, fa alguns dies que corren uns versets – dels quals es fa ressò també el nostre Gaiter de Calders en la seva secció habitual – que clamen al cel per aquesta realitat i reclamen a l'alcalde que resolgui el misteri al qual estem abocats en ple any Ignasià: l'impediment de pas cap a la contemplació de la vall del Paradís que copsà el sant en l'estada a Manresa per la misteriosa abolició d'un històric dret de pas tan habitual en els entorns rurals i agraris.

TAMBÉ FALTA MASCOTA

En concret, i per ser més precisos, el que falta al Llumet, la mascota del bàsquet Manresa, és una ànima que li doni vida. Per aquest motiu, el club va fer la piulada que mostrem al Twitter per obrir un càsting de candidats i candidates fins al 15 de setembre. S'hi demana un

LA VALL DEL PARADÍS

Per la Vall del Paradís, sant Ignasi hi passejava. ¿Saps que ha perdut tot l'encís i no ens fa caure la bava?	Ningú li va dar permís. Que s'ensorri doncs la tanca de la Vall del Paradís, que Manresa és ciutat franca!
Temps ha per la Creu del Tort un caminet hi pujava que ara està feït de mort pel gran mur de Pedrabrava.	Aquest cas és un misteri. el batlle no diu ni fava. ¿Com pot ser, com pot haver-hi a hores d'ara aquesta trava?
¿Amb quin dret barrà el camí per on no es pot passar ara, un camí pagès, veí del torrent de Santa Clara?	Per la Vall del Paradís, sense murs falcats amb grava, volem trescar-hi els veïns com sant Ignasi hi trescava.

El Professor Gaiter de Calders, 2022

BAXI Manresa
@BasquetManresa

🗣️ **Atenció manresanes i manresans!**

👤 **El Llumet vol començar una nova vida**

🗣️ **Obrim càsting de Llumets fins el 15 de setembre!**

😊 **T'agradaria ser tu?**

🗣️ **Tens algun amic que podria ser la nostra mascota?**

📺 **Envia'ns els teus vídeos**

vídeo (he de suposar) per mostrar les habilitats d'animació. Si cal saber fer l'espai ja no es concreta. Per cert, entre els primers comentaris de la publicació s'apunta la necessitat de portar la còrpora a la tintoreria (fet que, de ben segur, s'estimarà) i la petició d'alguns abonats al Nou Congost perquè la mascota interactuï més amb la canalla i s'hi faci fotos.

NO HI FALTA RES

El que sí que realment mereixia una bona fotografia és aquesta combinació de mobiliari domèstic i urbà situat al parc que hi ha entre els carrers Sant Magí i Oms i de Prat, que em fa arribar una amable subscriptora. Pel que em diu, darrerament l'espai és força concorregut, especialment en horari nocturn. Quan passa una mica de fresca, diguéssim. Per sentir-s'hi com a casa, els *usuaris*, com veieu, van col·locar un

sofà com a complement del banc. Per asseure-s'hi, fer-la petar i, com també podeu comprovar, prendre alguna cer-veseta. Ampliar el seient, mira, encara... Però embrutar, això sí que no!

BENVINGUDA, MS. MARSHALL

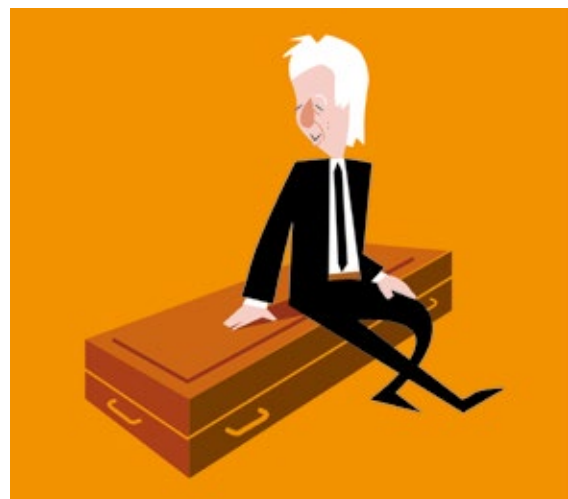
El dia que devia estar tot net com una patena —i a la zona ja costa prou— va ser el 22 de juliol, data en la qual la ministra d'Indústria, Comerç i Turisme, Reyes Maroto, va visitar Manresa acompanyada pel seguici municipal i l'alcalde socialista, Anjo Valentí, que no va perdre l'oportunitat de sortir a la foto. Maroto va tenir temps de passejar més enllà de l'Ajuntament i va visitar la barberia del carrer Sobrerroca i la capella del Pou de la Gallina, davant mateix de la nostra redacció. Sobre turisme, en aquell moment, la veritat sigui dita, no se'ns va ocórrer res per demanar-li.

HI EREN TOTS

De vegades, passa allò que el nom fa la cosa. El candidat a la presidència del PP a la província de Barcelona, Manu Reyes, pocs dies abans de la visita de la ministra, el 16 de juliol, va organitzar una trobada amb afiliats i simpatitzants del partit de les comarques del Bages, l'Anoia i Osona. No tinc prou informació per dir-vos que l'acte va ser un èxit. Ara bé, si, com va ser el cas, la reunió se celebra en un bar que es diu Ja hi som tots —al carrer de Joan Fuster de Manresa!—, doncs cal suposar que, pocs o molts, hi eren els que hi havien de ser.

L'ADEU D'UN CONEGUT

I acabo el repàs amb un nota luctuosa referida a una figura d'aquelles que encara ens fan pensar que Manresa és com un poble gran: el traspàs, el 17 d'agost, als 91 anys, de Jaume Fontanet. L'empresari funerari —per allò que la mort és la sentència més democràtica i universal que hi ha— era una cara prou coneguda i respectuosa en tants i tants funerals durant anys i panys. Fins ben gran, amb la seva inconfusible cabellera blanca, va estar al peu del canó, presentant els serveis de manera impecable. Com a manresà d'àmplia coneixença entre la ciutadania, el senyor Ramon en va fer una glossa a l'espai *Qui no coneix* en el número 347 del **Pou**, corresponent al novembre del 2018, amb una deliciosa caricatura de Maria Picassó. Reposi, ara ell, en pau.

7. SANT IGNASI MALALT.
ELS AMIGANT EREN UNA FAMÍLIA BENESTANT QUE TENIA EL COSTUM D'ACOLLIR MALALTS, EN UN EDIFICI A PART QUE ANOMENAVEN L'HOSPITALET. EN DUES OCASIONS L'ACOLLREN I EL CUIDAREN.

Acte per la llibertat

MANRESA

10 SETEMBRE 2022

20.30h PLAÇA MAJOR

Actuació dels Tirallongues
Lectura del manifest
Parlament
Cloenda musical amb Duònia

ÒMNIUM

LLENGUA CULTURA PAÍS

BAGES- MOIANÉS

Valentí Gubimor

**Teatre
Kursaal**

ENECUS

**17 i 18 de
setembre**

La transformació

ENECUS està organitzat per:

Ajuntament
de Manresa

Manresa 2022
Transforma

MANRESA
Cor de Catalunya

Informació i entrades:
www.enecus.cat

Manresa 2022
Transforma

Un projecte de:

MANRESA
Cor de Catalunya

Ajuntament
de Manresa

Direcció executiva:

Fundació
Turisme i Fires
de Manresa

Amb la col·laboració especial de:

Fundació "la Caixa"

Amb la col·laboració de:

DENSO
Crafting the Core

Amb el suport de:

